

Культурно-політичний місячник для українців
у Чеській Республіці

POROHY Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 10/2016, рік XXIV | č. 10/2016, ročník XXIV
www.ukrajinci.cz

пороги

ВІДВАГА Й КОХАННЯ

Захищати українську державу, її кордони і незалежність від навали зі сходу доводиться не лише солдатам на реальному фронті, а й усередині тієї самої держави – письменникам, поетам, співакам, журналістам та іншим митцям, які думають і спілкуються українською мовою та творять сучасну українську культуру

Український десантник читає книгу в перерві між боями в Донецькому Аеропорту, жовтень 2014 року. Фото Сергія Лойка, «Лос Анжелес таймс».

česko / ukrajinský

чесько / український Ілюстрований СЛОВНИК

Ilustrovaný slovník

Ilustrovaný slovník

česko / ukrajinský

1

dolanski

zornice (panenka)
зіниця (чоловічок)

šunkový chlebiček
бутерброд з шинкою

pěna
піна

velké pivo
велике пиво

1600 fotografií z českého prostředí
1600 фотографій з чеського середовища

Já a moje rodina / Я та моя сім'я
O těle a zdraví / Тіло та здоров'я
Ovoce a zelenina / Фрукти та овочі
Potraviny / Продукти харчування
Jdeme se najíst / Ідемо їсти

Česko-ukrajinský ilustrovaný slovník je určen primárně všem, jejichž rodným jazykem je ukrajinština a chtějí se zdokonalit v češtině. Cílem je usnadnit orientaci v základních slovech a názvech a pokročilým rozšířit slovní zásobu nebo upřesnit některé výrazy, které jsou pro české rodilé mluvčí samozřejmostí. Slovník se nevyhýbá ani běžným hovorovým výrazům, které se ve slovnících spisovného jazyka obvykle nevyskytují. Přes 1600 hesel se tu čtenáři představuje prostřednictvím barevných fotografií a kreseb. Hesla uspořádána logicky do skupin dle užití výrazů v reálném životě. Slovní zásoba v kontextu. Široký tematický záběr z českého prostředí (české speciality a místní tradice). Český a ukrajinský rejstřík.

Чесько-український ілюстрований словник призначений для тих, рідною мовою яких є українська, і хто хоче вдосконалити свої знання чеської мови. Мета словника – полегшити орієнтацію в основних словах та назвах, поступово розширити словниковий запас або уточнити деякі вислови, які для носіїв чеської мови є очевидними. Словник не оминає розмовних слів, які зазвичай відсутні в словниках літературної мови. Близько 1600 словникових статей читачам представлено за допомогою кольорових фотографій та малюнків. Словникові статті упорядковані в групи так, як вживаються в реальному житті. Лексичні одиниці в контексті. Широкий тематичний діапазон з чеського середовища (чеські особливості та місцеві традиції). Чеський та український покажчик.

Кілька слів наперед...

ЗМІСТ

ПОЕЗІЯ

Ірина Цілик, Олександр Гошилик,
Влад Сорд (вірші) стор. 4–5

ПРОЗА

Оксана Забужко: «І знов я влізаю
в танк»; Таня Малярчук: «Забуття»
(уривки) стор. 6-9

НОН-ФІКШН

Лера Бурлакова: «Життя P.S.»
(уривок) стор.10-15

ПОЕЗІЯ

Юлія Похолок, Михайло
Невідомський (вірші) стор. 16.

СТВОРЕНО У ЧЕХІЇ

Христина Ковар (Львів-Брно):
«Молдавська кава» (оповідання з
збірки «Біологія почуттів»)
стор. 16-22

Двічі на рік – навесні й восени – весь номер часопису ми присвячуємо суто красному слову – новим і цікавим, на наш погляд, віршам та прозі, уривки з яких публікуємо, щоб привернути вашу увагу до сучасних українських авторів. Але цих двох номерів стає критично мало, тому що, незважаючи на повсякденне «ниття» деяких авторів та критиків, що «видається дуже мало», або ж «все нудне, нема що читати», або ж «дуже малі тиражі, люди книжок не купують», книгарні в Україні на зразок «Є» чи «Буква» переповнені різноманітними якісними виданнями, мало не щодня виходить щось, що «неможливо не придбати», книжкові форуми у Києві (навесні в «Арсеналі») та Львові (у вересні в Палаці Мистецтв та біля палацу Потоцьких) ледь поміщають відвідувачів – там настільки швидко розкуповуються деякі книги, що видавцям часто їх не вистачає до кінця дня. Різноманітні читання, дискусії навколо видань, презентації й зустрічі з авторами відбуваються часто, мають гарну відвідуваність у бібліотеках та книгарнях, причому не лише столиці й обласних центрів з їхніми університетами й інститутами, а й навіть у деяких райцентрах. Тому відомі письменники часом влаштовують турне меншими провінційними містечками, щоб зустрітися із наявними чи потенційними читачками й читачами. Все-таки у час фейсбуків, планшетів та інших інтернетів є інтерес до книжок, і не лише у класичному – паперовому – форматі, й у формі аудіо-та електронних книг.

Але тим не менше, шанувальникам української літератури доводиться відстоювати її заслужене первісне місце в Україні, доводити свою «форматність». Російськомовні книги, як і музика та загалом інформаційний простір, почувають себе в Україні абсолютно вільно, займаючи добрячу половину ринку. Нещодавно, 8 листопада, були запроваджені квоти на пісні українською мовою в ефірі радіостанцій. Пісні українською мовою мають становити 35 відсотків загального обсягу мовлення протягом доби, у тому числі й праймтаймах. Це мало, активісти вимагають і 70 чи навіть 100 відсотків, але це вже вплинуло на менеджерів радіостанцій, які стали цікавитися українськими піснями. Сподіваємося, що подібне квотування буде запроваджене і стосовно книг. Український парламент збирається прийняти законопроект щодо захисту українського книжного ринку від російської пропаганди. Ввезення книг із Росії з антиукраїнським і антидержавним змістом буде заборонено. І це на третій рік фактичної війни з Росією...

Як не парадоксально і не жорстко, але саме ця війна сприяє зростанню кількості «нон-фікшн» романів, повістей чи художнього репортажу у батальному жанрі. На фронт йшли досвідчені вже журналісти й письменники, або ж солдати стають ними просто на фронті під кулями, намагаючись донести до спокійного (порівняно) обивателя у Полтаві, Києві чи Львові, що насправді коштує його спокій – крові, частин тіла й життя сусіда, знайомого чи родича, який у свої найкращі свої роки поїхав боронити той самий порівняний обивательський спокій. Уривки з деяких подібних творів, які вийшли нещодавно в українських видавництвах, ми нині публікуємо. Лише наприкінці часопису ми дозволяємо читачеві розслабитися і поринути у вічні почуття з дещо інтимним відтінком, які притаманні переважно молодості, але яким, як відомо, підкоряються люди всіх вікових категорій. Зрештою, якість так було і у минулих випусках, і, напевно, так і буде у наступних літературних числах. Доки ворог топче українську землю на Донбасі і у Криму, українці не припинятимуть боротьби з ним – у тому числі й словом.

Книгарня «Є» належить в Україні до інтелектуальних книгарень із книгами суто українською мовою і відповідною їх промоцією.

Ірина Цілик

Киянка Ірина Цілик – письменниця, поетеса, режисерка. 2004 року закінчила Національний університет театру, кінематографу і телебачення ім. Карпенка-Карого. Зняла два короткометражні кінофільми - «Вдосвіта» («Blue Hour») (2008), «Помин» (2012). Авторка кількох збірок поезії та прози, співавторка (разом з Артемом Чехом) англomовного видання «Awesome Ukraine» (в-во «Основи»), лауреатка різних літературних фестивалів. 2015 року в Ірини вийшла друком перша книжка для дітей «Таке цікаве життя» («Видавництво Старого Лева»). Є авторкою слів пісні «Повертайся живим» (у виконанні гуртів «Сестри Тельнюк» та «Kozak System»). Чоловік Артем Чех (Чередник) служить у Збройних Силах України.

.не про війну

«Але, будь ласка, давайте не про війну», –
Організатори знов і вкотре просять.
«То що читати?» – брови хатинкою гну.
«А про любов. Бо війни всім уже досить».
А про любов – ну, добре, нехай про
любов.
Коханий, знаєш, я все ходжу по колу.
Без тебе світ тут посипався, от їй-бо.
І навпаки – я зібрана, як ніколи.
Та ж розберусь, як почистити пилосос
І як втискатись ночами в пугу постіль.
Але ти знаєш, сьогодні снився цей сон:
Порожнє місто і крик, ніби чийсь постріл.
Ти гладив згини якоїсь з чужих траншей,
Я обживаю свій паралельний вимір.
Із снів яскравих, ніби альбоми Taschen,
Ми повернемось в майбутнє цілком
новими.
Так, всім у Києві досить війни, авжеж.
І я мовчу про Слов'янськ чи Піски, тим

паче.

А пух з тополь, дивись, атакує вже –
Летить і липне враз на армійський хавчик.
Що про любов... Так все ж про любов
кругом.

Цей теплий дощ, ці чорні шляхи рядами,
І мокрі щоки, і небо, і полігон
Із усіма – й твоїми також – слідами.
Травень 2015

Жовтий жовтень

Пам'ять заповнено.
Добре, видаю кілька спогадів
і збережу натомість цей жовтий жовтень,
який щодня змінюється,
ніби паролі на блокпостах.

У маленьких містечках,
назви яких тепер я знаю всі-всі,
ночі дуже рано, ти кажеш – о шостій.
Але поки сонця більше,

ніж я можу взяти з собою.
Тіні грають на сутих спинах будинків,
на одному з твоїх нових облич,
на стовпі з оголошеннями.
«Автобусні рейси: Москва, Ростов, Крим...»
Дивись, а тут на четвертому поверсі
інша кладка – вже відбудовують.
Деякі дома, деяких людей.
Не все. Авжеж.

У маленьких містечках
гучно ляпаються, лопаються каштани
в ранах асфальту,
біжать підстрибом, зупиняються
десь біля «папи» й «мами»,
писаних крейдою, либонь, тієї ж власниці,
чию маленьку загублену шапочку
вивісили, як маячок, на паркані.
Люди з дитячими возиками,
з колючими поглядами,
не знають, чого чекати від таких, як ти, –
у формі.

Нам продають тут воду і сигарети.
Нам тут не дуже раді.

Жовчний жовтень іще жовтіший
дорогою від Попасної до Золотого.
Ти виходиш на одному з поворотів.
Я їду далі.

Нам примарилася, мабуть, ця ніч –
у порожній лікарняній палаті,
з АК під ліжком.

Уранці привезли двох інсультників,
наш схрон довелося звільнити.
Я поставлю подушки трикутничками,
як було.

Хоча в них лишилися сні
про майбутнє у великих містах,
назви яких
наразі
не мають жодного значення.

Написано про одне з побачень у «сірій зоні»

Влад Сорд

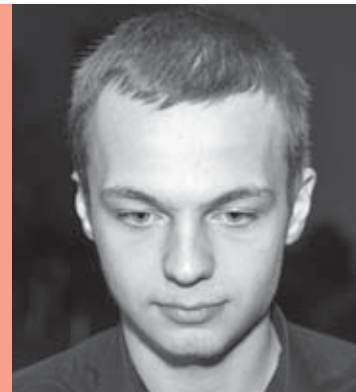
У світ виходить збірка поезії вінницького солдата 93-ї окремої гвардійської механізованої Харківської бригади Владислава Стафійчука («Змії») під назвою «Трансгресс і я». Гроші на збірку зібрали за 11 днів всією країною. Це – літературний дебют воїна з Вінниччини, який брав активну участь у Революції Гідності та з 2014 року зі зброєю в руках захищає Україну від терористів і російських окупантів. Побував у найгарячіших точках Донбасу – від Слов'янська до Пісків та шахти «Бутівка». Є одним із героїв книги Валерії Бурлакової «Життя P. S.». До збірки Владислава Стафійчука увійшли вірші, написані з 2006 року. Юнак пише під псевдо «Влад Сорд» трьома мовами – українською, російською та англійською.

Змучені і зневірені
Ті, хто творять історію.
Пальцями почорнілими
Вчаться життю зі зброєю.
Серед усіх – не зломлені
Бодем, смертями, зрадами,
І почорнілі, втомлені
Сплять у степу під ГРАДами.
Від барикад скривавлених
До Іловайських «опадів» –
Залишки йдуть незламаних,
Поки що не закопані.
Очі – глибоке озеро,
Де замість дна – поранення:

Олександр Гошилик

1 вересня 2014 року група батальйону «Донбас» потрапила у засідку під Іловайськом. 18-тирічному бійцю Олександру Гошилику вдалося вибратись із пастки – після більш ніж доби в полях і посадках «Сто дев'ятей» і його товариші вийшли на територію, підконтрольну Україні. Олександр фронт не залишив, написав також чимало віршів і прози про пережите. Хоча в юності займався абсолютно мирною грою в шахи, Сашко заради України не раз ризикував життям. 24 вересня в Івано-Франківську відбулась презентація збірки віршів та прози Олександра Гошилика «Міст через вічність». Цей 21-річний хлопець родом з Прикарпаття пройшов Майдан і два роки відслужив у зоні АТО.

Рулетка

Життєвий галас стих довкола,
У вухах – гул майбутніх втрат.
Невже ніхто не знав – колону
І план уже чекає крах?

Та знали всі, принаймні у машинах
Не вірили словам новітньої орди.
І виходу нема, бо вже в руїнах
Чекає поле усе ближчої біди.

Тремтіли руки за кермом авто,
В думках одне – невже не пощастить?
Та ти живий! Тобі завжди везло!
А поруч труп, який іще тремтить.

Здалеку крик конаючого друга,
І поруч знову вибухи гранат.
Йому потрібна твоя допомога,
А ти не можеш ту підмогу дати!

Шум бою стих, залишилось мовчання,
І гулом в голові поразка віддає:

«Ти втратив все, і будь-яке старання
Від смерті вірної тебе вже не спасе!»

Та ти стоїш, бо ти ще не зламався!
Програв твій мозок, не твоя душа!
І розум твій нікчемний уже здався,
Проте надія все ж спасла життя!

Знайшовши вихід – ти, нарешті, вийшов.
Життя своє у тілі ти зберіг,
Та безліч тих – хто без Надії згинув,
Ще більше тих – хто із надією поліг...

Ворожому солдату

Зробивши крок на нашу землю,
Стряснувш ногою рихлий ґрунт,
Забий навек собі у хмелю –
Ти на землі піднімеш бунт!

Й нехай на поміч йдуть гармати,
Нехай в підмогу вийде танк –
Тобі Вкраїну не здолати,
Бо ти всього лиш – окупант!

Твій танк горить, уже підбитий,
Його знешкодив полк «Азов».
Твій батальйон біжить, розбитий.
«Айдар» унохав твою кров!

Гармати вибухнули рано,
Не встигш пустити перший залп,
Від крові – навкруги багряно,
У бій вступив буйний «Донбас»!

І знову «Град», то б'ють арміїці!
Ти відступай, не гай свій час!
Не хочеш ти в такому віці
Життя залишити у нас.

Вернись назад, в Москву, до дому,
Тепер ти просто інвалід,
Тебе «Дніпро» під гуркіт грому
Залишив назавжди без ніг.

Та ти пробач, бо ми не хочем,
Це ваш лиш вибір у житті,
Це ви, солдати, так охоче,
Сказали «да» оцій війні.

«З фронту лиш тих привозили,
Хто воював неправильно.»
І до катів усміхнених
Тягнуться руки згорені,
Що вже давно зневірені –
Та ще й тепер знедолені.
Нас залишилось мізерно,
Але ми – сталь гартована,
І, наче меч, обріжемо
Шиї брехливим головам.
Стануть в колони кіборги! –
Сотні очей пустих –
І не зупинять стінами
Чорних їх всіх та злих.
Друже! Коли вагаєшся,
Згадуй цих три слівця:
Кіборги. Не. Ламаються.
Кіборг. Це я. Це я.

Riot

Нездатність слабких повстати
Вважаються за «нормально»,
Оскільки суспільні ґрати
Вас стримують наче сталю.
Бажаннями відсіч дати
Ми викличем лиш тривогу,
Бо навіть йдучи до страти
В нас звично «молитись Богу».
Терпіння – це чаша повна,
Крізь вінця почне стікати.
Жагою до дій, не словом;
Бажанням слабких повстати.
І буде від крові чорно,
Захлинуться тим роззяви!
Підіймуть щелепи шторму
На хвилі своїх повсталих.

І стануть строчити в'язню
Ножі, кулемети, пера.
Свободу відчувши, в'язні
Розчиняться геть по селах.
Підпіллям нестимуть Слово:
Людина не є худоба!
Людина не вільна знову,
В ній завжди була свобода!
Здригнуться усі принижені.
Відкинуть всі зайві сумніви.
Що значить для тебе вижити,
Як двері до щастя стулені?
Готуйся і лагодь зброю!
Лишилось вже зовсім мало.
В війні за священну волю
Ти будеш одним з повсталих.

«І знов я влізаю в танк...»

Есе «Сто років самотності,
або Про важливість «сторі»

ТЕКСТ: Оксана ЗАБУЖКО

Назвою нової книжки статей, есеїв, інтерв'ю та спогадів, які були написані й опубліковані Оксаною Забужко в 2012–2016 роках, став рядок з вірша «Диптих 2008 року». Нова збірка актуальної публіцистики відомої письменниці – книга для тих, хто не уникає чесних відповідей на нагальні питання і переймається викликами, які ставить перед українцями сьогодення.

Тут ідеться про химери «поневоленого розуму» та про нові маски й форми, яких набуває в епоху мас-медіа давня війна, про пошук героїв, про знакові постаті й тексти, зрештою про те, як гідність і спротив нав'язаним правилам гри дають нову надію європейській цивілізації. Це ексклюзивний репортаж із гарячих точок інформаційного фронту, де триває боротьба із забуттям і байдужістю, які мало не коштували нам держави.

«Упродовж кількох останніх місяців Україна, невідома Заходу нація, опинилася в центрі уваги цілого світу. Більшість, гадаю, погодяться, що не знають про неї нічого або майже нічого. Не варт винуватити себе за таку необізнаність. На неї є поважні причини. Поневолювачі України подбали про те, щоб вона лишалась невідомою, ба навіть заперечували саме її існування. Важко уявити собі більшу несправедливість, аніж таке погноблення нації, котра за давнім правом належить до європейської сім'ї народів. Але тепер

неконтрольовані події вивели Україну на міжнародну арену».

Це не цитата з сьогоденних медій – ці слова було сказано 75 років тому. Їх автор – британський журналіст Ланселот Лоутон, який у 1930-х, коли над Європою нагусав смог тоталітаризму, намагався відкрити британській публіці очі на вирішальну роль т. зв. «українського питання» в грядущих (невідворотних, на його прозірливий погляд) битвах за Східну Європу. І хоча Лоутону вдалося навіть виступити зі спеціальним зверненням на цю тему в Па-

латі громад, його не почули. Захід пустив повз вуха його «українську лекцію», і на довгі десятиліття був скреслив Україну з поля зору. І навіть поява країни на політичній мапі в 1991 році не посприяла ближчому знайомству: на українську «сторі» в європейському наративі просто не було місця – доти, доки не переглянuto залишалася «сторі» радянська («Soviet story», за титулом славетного фільму Едвінса Шноре).

Біда з історією, однак, в тому, що, наколи її уроків не засвоєно, рано чи пізно вона неминуче поверне прогульників назад у той самий клас, перескладати провалений іспит. І саме це ми нині й переживаємо – з усіма нашими невивченими уроками з 20-го століття та нашою цілковитою неспроможністю впізнати в побаченому й почутому в репортажах із «проблемних регіонів» (кількість яких, нотабене, дедалі зростає!) відродження – чи, найчастіше, пряме продовження – тих самих історичних сюжетів, що їх на кілька поколінь було стерто з нашої культурної пам'яті. Ми стоїмо перед ними сліпі й глухі, не в змозі второпати: що, в біса, відбувається?..

Письменника завжди вабить гра в альтернативну історію, переписування в уяві минулих подій в умовному способі – «якби не трапилось те-то й те-то». Роками моєю особистою нав'язливою ідеєю – мушу визнати, доволі мазохістською! – було уявляти собі світ, у якому Українська Народна Республіка 1918–1920 рр. не впала б під більшовицькою навалою, і Україні вдалось, як Польщі й Фінляндії, відстояти свою державну незалежність і культурну тожсамість, а не канути в «європейське несвідоме» затонулою Атлантидою. Одне можна сказати напевно: світ тоді був би іншим – і, з усією ймовірністю, кращим.

Бо згублена країна – то прецінь річ поважніша, ніж метелик Бредбері, і незліченні лакуни, котрими зяє сучасна європейська свідомість у тих місцях, де в ній мали б бути «українські клітини», роблять її в моїх очах схожою на МРТ атеросклеротика: ризик інсульту є загрозово високим. Проблема в тому, що, аби завважити ті «діри на знімку», треба бути українцем. А українці про себе говорити не дуже-то вміють – десятиліттями для того, щоб вижити, нам доводилось учитись не мови, а мовчання.

Сто років нашої самотности – нашого культурного неіснування в очах зовнішнього світу – відбилися на моєму поколінні письменників невідшкодовною втратою: навіть з'являючись тепер на міжнародній арені, ми приречені бути, в кращому випадку, напівзрозумілими, мов недоріки з дефектом мови, позаяк культурний контекст, до якого ми належимо, для неукраїнської публіки й далі лишається невидимим. Коли в своєму питальнику для авторів Амазон просить мене назвати письменників і твори, якими я захоплююсь і вважаю своїми попередниками, я вирішую обмежитися Р. Музілем («Людина без властивостей»), Л. Дарреллом («Александрійський квартет») та В. Гроссманом («Життя і доля») – але не можу вказати Ірину Вільде (1908–1982)

з її тетралогією «Сестри Річинські», від якої першої вчилась писати історичне полотно крізь призму жіночого досвіду: моїх українських «літературних матерів» нема в міжнародних довідниках, і безглуздо старатись пояснити одне невідоме за допомогою іншого... А потім, читаючи захоплену рецензію американського критика на «Музей покинутих секретів», мимоволі здригаюся, натрапивши на такі, здавалось би, компліментарні рядки: «Давно не читав такої майстерної й вражаючої історії, і це тим дивовижніше, що, наскільки мені дозволяє судити моє невігластво, все це вирросло на пустому місці». Ось у такі моменти й з'являється відчуття, ніби говориш до усміхнених глядачів крізь скляну стіну. А тепер по цей бік стіни входять російські війська, щоб на виду в цілому світу нас убивати – так само, як це робилося сто років тому. І світ ошелешено споглядає, гублячись у здогадах: може ж, існує все-таки якась рація, бодай часткова, на виправдання таких дій? Адже ж російська, вона ж радянська, «сторі» всім відома і спирається на цілий набір упізнаваних образів і мемів, тоді як з українського боку нема й близько нічого схожого... А перемога завжди належить тому, хто розповість крашу історію, – байдуже, правдиву чи вигадану. Так ми потроху приходимо до усвідомлення, що для вільного народу стратегією

виживання є не мовчання, а мовлення. Сьогодні українська література б'ється над тим, щоб увібрати в слова найрозжареніший людський досвід на землі – реальність війни

І виходить так, що в цій боротьбі наша, колись потоплена в крові, столітня Атлантида знову виринає перед нами вся нараз, в усій своїй нестерпній трагічній красі, – своїми пророками й мучениками, загиблими геніями й забутими героями, надаючи другого виміру тим крупним планам сучасної історії, що з прискороною швидкістю миготять нам перед очима, – і вимагає нових зображень і нових осмислень. Схоже на те, що, повертаючи собі свою тожсамість у війні за незалежність, українці нарешті вперше побачили, як багато вони мають розказати світові. Якщо тільки, за цим разом, світ прислухається.

Есей написаний англійською мовою у жовтні 2014 року.

Забужко Оксана. «І знов я влізаю в танк...». Вибрані тексти 2012–2016: Статті, есе, інтерв'ю, спогади. – К.: КОМОРА, 2016. – 416 с.

ISBN 978-617-7286-11-9. Придбати можна на інтернет-сторінках видавництва за адресою komarabooks.com, ціна: 150 грн. (+ оплата поштових витрат).

Сто років втраченої пам'яті

Краківський період (уринок з роману «Забуття»)

ТЕКСТ: Таня МАЛЯРЧУК

«Це – мій роман про ХХ століття, мої сто років, але не самотності, а втраченої пам'яті, – каже Таня Малярчук. – Це спроба згадати забуте. А також об'єднати індивідуальне і колективне українське, історичну достовірність і художню вигадку, кохання і покликання, божевілля і здоровий глузд, якого, втім, у цьому романі, мабуть, найменше».

Його основою несподівано для мене самої стало життя політика-невдахи і пристрасного мислителя В'ячеслава Липинського. Українці дуже перед Липинським завинили. Але ще більше вони завинили перед самими собою, бо були надто слабкими, щоб не стати жертвою. З іншого боку, якраз слабкі і покірливі змогли вижити і народити тих, що пізніше народять нас... Цей роман – данина моему корінню. Я мусила його написати».

В'ячеслав Липинський – український історик польського походження, філософ і невдалий політик, засновник українського монархізму. Авторка вкладає розповідь про цього чоловіка в уста молодій жінки, героїні роману, нашої сучасниці, яка досліджує старі газети, щоб віднайти власну ідентичність і доторкнутися до минулого.

В'ячеслав Липинський

1903: КРАКІВ

Дбайливо вдягнений, свіжо голений, нігті плекані, весь у чорному, навіть краватка чорна – таким професор україністики Ягеллонського університету в Кракові Богдан Лепкий вперше побачив його з себе на лекції.

– Ви з Росії? – запитав. Липинський підтвердив. З Волині. На лекцію з української мови забрів випадково, бо, власне, студіює агрономію, але зовсім не шкодує, бо лекція виявилася дуже цікавою. Говорив українською краще за українців з походження. Зачудований професор Лепкий відразу запросив його з товаришем до себе додому на чай.

...Зазвичай українське товариство Кракова, в якому професор Лепкий неформально головував, збиралося в каварні

Мрожинського на Ринку. Власник каварні щодня притримував для цієї нагоди столик – праворуч від входу біля вікна – і навіть погодився замовляти зі Львова україномовну газету «Діло». За столом велися все ті самі дискусії: про млявість української громади, безвихідність українського питання, неграмотність українського села і підлудатість української природи. Сам Мрожинський, непомітно підливаючи гостям кави в горнята чи в келихи вина, уважно запам'ятовував почуте, переписуючи потому все слово в слово на папір і щотижня передаючи маленькі симпатичні конвертики агентам таємної поліції. Його доноси, однак, рідко дочитувалися до кінця. Певна контрольована доза підпільної революційної роботи пасувала Кракову, як жодному іншому галицькому містечку. Не дивно, що саме тут, у, здавалося б, серці польського гонору, студент Липинський на очах у багатьох свідків перетворився на Липинського і добровільно вступив до лав українських громадських діячів. Ніхто його туди не кликав і особливо не вітав, прийшов сам. «Феномен», – повторював професор Лепкий.

У всьому завинив пам'ятник Іванові Котляревському.

Того вересня 1903 року його нарешті встановили на Протопопівському бульварі в Полтаві, і ця подія мала колосальний, досі нечуваний резонанс.

З такої знаменної нагоди професор Лепкий влаштував у себе наприкінці листопада святочну вечерю, на яку запросив найближчих друзів та деяких лояльних до українців місцевих поляків. Саме з ними вже після півночі, коли дружина професо-

ра давно спала, зав'язалася неприємна суперечка, яку розпочав раніше мовчазний і погідливий студент Липинський.

– Це дивовижний акт перемоги громади над деспотизмом, – пристрасно прокоментував він подію, на що хтось менш романтичний зауважив, що все це могло бути не закономірністю, а чистою випадковістю.

– Українська громада – стадо наївних овець, якими керують вовки. Вона слабка і безпомічна, бо не має своїх лідерів.

– Нові лідери підростають! Ми мусимо стати цими лідерами! – вигукнув Липинський.

– Не смішіть, пане Липинський. Вас, поляка, українська громада першого здасть вовкам. Або з'їсть сама. Українські вівці ще ті м'ясоїди.

Липинський замовк на деякий час, але коли в кімнаті знову притихло, сказав несподівано:

– Польська інтелігенція України не має іншого виходу, аніж як підтримати неминуче становлення української держави.

Присутні поляки, чоловіки у віці, оторопіли. На подібні твердження братів-українців вони мовчки всміхалися б і кивали головами, але стерпіти таке з уст собі подібного їм не дозволяв гонор.

– Молодий чоловіче, – почав один із них, – які дурниці ви говорите. Нехай мені вибачить шановний господар цього дому, але щоб українська держава була, замало одного пам'ятника в провінційному містечку, ви не вважаєте?

Липинський немовби цього й чекав.

– Пам'ятник – це початок, українське відродження неминуче.

– Ви провидець?

– Не треба бути провидцем, щоб перед-

Таня Малярчук.

бачити очевидні речі, вже давно підтвержені історією. Українці, розділені між кайзером і царем, опинилися в ситуації, коли мусять або здатися і загинути як народ, або повстати. В історії немає жодного прикладу того, щоб якийсь народ здався з власної волі. Український народ – не виняток, і здаватися без бою не буде. Він переживав подібне в середині сімнадцятого століття, і спромігся на визвольну війну, яку, між іншим, очолив саме український поляк Богдан Хмельницький.

– Український поляк? Пхе! Не існує такого поняття.

– А ви гляньте на мене, – парирував Липинський. – Чи я існую? Бо я – український поляк. Моя мова польська, а віра – католицька. Ані від мови, ані від віри я не відмовився і не відмовлюся. Проте чую себе зобов'язаним у момент повстання українського народу стати на його бік. Це не романтичні переконання, як багато хто думає, це справа логіки та політичної доцільності.

– У Польщі таких, як ви, пане Липинський, називають ренеґатами.

Липинський спалахнув і скочив з місця.

– Ренеґат зраджує своїх, а я своїх не зраджую, і вам не вдасться мене в цьому переконати. Чи був ренеґатом Богдан Хмельницький, син польського старости, піднімаючи проти польської корони політичну революцію нечуваних масштабів? Чи був він ренеґатом, спричинившись до загибелі польської і до постання української козацької держави у 17 столітті? Хмельницький, як і я тепер, розумів її історичну необхідність. Свої – це ті, що живуть поруч із тобою. Спільна земля робить людей спільниками, а не мова чи релігія.

Обурені поляки, не попросившись, розі-

йшлися по домівках. Гасу в світильниках залишалося на самому дні, знадвору через шпари у вікнах пробивався крижаний вітер.

– Ви – мужній чоловік, – мовив професор, щоб розвести густу тишу. Липинський забився у фотель і не ворухився, ніби боявся, щоб світ, який він шойно з нічого для себе створив, не виявився мертвонародженим. На якусь мить здалося, що він уже жалкує про кожне виголошене слово, і тепер нічого не хотів би більше, аніж забратися з цієї тонкої ламкої криги геть. Так далеко він ще ніколи не заходив.

– Ви – перший поляк, від якого я чую щось подібне, – Лепкий розлив у кришталеві чарки пахучу прозору рідину, – Marille, абрикосівка, друзі передали з Відня, зараз якраз те, що треба.

Липинський відсунув чарку.

– Велике спасибі, пане професоре, але я уникаю міцних напоїв. Після них мені цілу ніч бракує віддиху.

Він підвівся, даючи зрозуміти, що вже хоче йти. Миттєва слабкість минула. На обличчі Липинського тепер проступала жорстка холодність, відмежованість, як у добровольця, що вже за самим визначенням не має права на дезертирство. Вдягаючись, він сказав:

– Я вам дуже дякую за вечір, мабуть, ціле своє життя його пам'ятатиму.

– Не впадайте в крайнощі, дорогий мій товаришу, ось моя Вам порада.

Лепкий теж підвівся. Вони стояли один напроти одного, майже одного зросту, обійнялись.

– Знаєте, пане професоре, мені оце «не впадайте в крайнощі» завжди було якесь неприємне. Я не сумніваюся, що Ви бажаєте мені самого тільки доброго, в жодному разі не хочу образити Вас різкими сло-

вами. Але кажу, як думаю. В крайнощі не впадають тільки лукаві і боягузи. А людина гідна віддається ділу, заради якого живе, повністю, не шкодуючи ані себе, ані інших.

– Ваша рація, пане Липинський, я прошу вибачення і забираю свою пораду назад. Хотів зменшити напругу, але бачу, що з Вами треба пильно слідкувати за язиком. Ви, як зачуєте фальш, вгризаєтесь у горло, ніби тигр.

Липинський одягнув каракулевий півшубок, попрощався і вийшов у морозну ніч. Рухався, як прибудда, нічого навколо не помічаючи. Протягом трьох років навчання у Кракові він мешкав у готелі Polski поруч із міським арсеналом, що його родина Чарторийських нещодавно викупила для своїх бездонних архівів. Де б не був, Липинський завжди винаймав помешкання якомога ближче до джерел інформації.

Одну з трьох кімнат у готелі, невеликому, але пишному і доволі дорогому, на його прохання заставили етажерками, щоб було куди складати придбані книжки. Липинський сів за стіл, сподіваючись записати свої враження від вечора в нагрудній книжечці, але швидко відмовився від цієї затії, лише проставив дату і традиційне в таких випадках «почуваюся хворо». Фіксування думок було для нього чимось на кшталт необхідної щоденної гігієни духу, коли ж із якихось причин думки не приходили, він вносив до книжечки дату і ставив поруч чорний хрестик. У відсутності думок Липинський вбачав підступи невідомої науці хвороби. Ще однієї на його голову.

Важко зітхнув. Не роздягався. Не лягав. Краків уперше ошкірив Липинському свої зуби. Виштовхнув його в невідомість, де холодно і самотньо, і де самому треба вирішувати, що є добро, а що зло. Там ніхто не порадить і не підбадьорить, навпаки, висміють і залякають, лиш би завадити знайти себе справжнього. А який він справжній? Ренеґат. Зрадник. Свій. Чужий. Поляк. Українець. Вацлав. В'ячеслав. Хто він?

Відповідь ховалася в гушавинах розуму, але Липинський вже здогадувався, що вона не мала значення. Не мало значення, ким він був, мало значення – ким він хотів стати. Липинський мусив вибрати чийось сторону, але хоч би яку сторону він вибрав – однаково буде зрадником. Зрадник – його нове ім'я. І вся життєва сила відтепер піде на те, щоб носити це ім'я з гордістю.

Малярчук Таня. Забуття. – Львів, «Видавництво Старого Лева», 2016 р. Стор: 256, ISBN:978-617-679-330-4. Придбати можна на інтернет-сторінках видавництва за посиланням: <http://starylev.com.ua/zabuttya>, ціна: 80 грн (+ вартість доставки поштою).

«Якби ти залишився без ніг... Але живий»

Уривок із книги «Життя P. S.»

ТЕКСТ: Валерія БУРЛАКОВА

Ця книжка – це військовий щоденник санінструктора 2-го взводу 1-ї роти 1-го батальйону 93-ї ОМБр Валерії Бурлакової, яка разом з іншими нашими бійцями боронить Україну від ворога. «Ми захищаємо не дупи штабних полковників, не цукерні біля метро, не в'язниці, за ґратами яких сидять вже сотні наших побратимів, і не будинки тих, хто втік від війни...», – пише авторка. «А – вже просочену кров'ю найкращих землю Донбасу». Книжка містить щемливу історію втраченого кохання, яке залишиться невгасимим вогником у серці молодої жінки-бійця. Ілюстрації, подані наприкінці тексту, не лише відображують реалії життя на фронті, а й є органічним продовженням думок і переживань самої авторки.

«Життя P.S.» Валерії Бурлакової – найправдивіша і найкраща книга про російсько-українську війну з усіх написаних на даний час. Без перебільшень. Вона написана київською журналісткою – чудовою репортажницею – яка пішла воювати. Добровольцем, на передову. І раптом знайшла там щастя і любов. А потім – так само раптово – втратила це все, коли її наречений стік кров'ю, підірвавшись на розтяжці під шахтою «Бутівка» (Київський район міста Донецьк). І змогла з цим жити. І змогла це все описати – простими і непафосними словами очевидця. І воює далі, теж на передовій.

Повторюся: наразі це найправдивіша книга про війну на Донбасі. Ще й викладена оригінальним стилем і живою мовою. Це саме той випадок, коли замість десятка рецензій краще прочитати власне твір...

Павло Солодько

Валерія Бурлакова на передовій неподалік Донецька

Шахта «Бутівка» («Путилівська») в Донецьку, яку контролюють українські бійці, належить до найгарячіших точок на фронті українсько-російської війни. Вона висунута близько до ворога. Розташовується між Авдіївкою та аеропортом. Тут служить «немедик» Валерія Бурлакова.

...У слухавці чути довгі гудки – за мить твоя матуся відповість на дзвінок, і ми поговоримо. Поговоримо вперше у житті – це ж лише ти щодня теревенив із моєю мамою. А я соромилась до особистого знайомства. «Анно Степанівно? Це Лера...» – «Привіт, Лерочко!» – зовсім не дивується вона. Голос радісний. – «Анно Степанівно, Толік загинув».

30 СІЧНЯ

10:30. Ти прокидаєшся, обіймаєш його ще міцніше, тицяєш пальцем:

– Кохаю тебе, зайченя. Ось тебе.

– За що-о-о?

– За те. Що ти. Найкращий. Хлопець. У. Світі.

– Не перебільшуй, Леріка, – сміється.

Я люблю його так, як ніколи і нікого не любила. А він каже, що якою б не була ця війна – добре, що почалася. Бо інакше б не зустрілися. «Де ти була раніше?..»

Ми хотіли відпроситися у відпустку й розписатися. Уперше по-справжньому – не здуру, як і він, і я минулого разу. Назавжди. Попередньо домовлялися поїхати після 20 січня. Але відклалося. Трохи...

15:10. Ти сидиш на колінах біля нього. 200. Ноги відірвані. Цілуєш у плече. Грієш скривавлені пальці диханням. Цілуєш ті пальці. Тільки б не відпускати. Диктуєш щось медикам. Так, позивний Морячок. Так. Так. Анатолій Гаркавенко. Сліз немає.

...Кохаю тебе, зайченя. І зовсім не знаю, що далі. Я просто сиджу і курю. У твоїй куртці. Вона в крові. Але пахне тобою.

31 СІЧНЯ

Кожні тридцять хвилин хтось приходить – спробувати сказати, що не знає, що сказати.

І щоразу, як відчиняються двері, мені здається, що зараз повернешся ти. Насвариш, що я у мокрій від крові куртці. Змусиш поїсти. Обіймеш.

...Яке б то було щастя, якби ти просто лишився без ніг.

Але живий.

Шахта «Бутівка». Праворуч – головний герой книги, 25-річний Анатолій Гаркавенко з Делятина (Івано-Франківщина), позивний «Морячок». Посередині – авторка. Ліворуч – медик Марія.

1 ЛЮТОГО

У моргу в Дніпрі – мільйони паперів, формальностей, підписів.

– Хто ви йому? – наостанок уточнюють співробітники, аби задокументувати цей важливий факт.

– Служивець, – відповідаю. Що тут ще скажеш? Знаю, що ти б з того посміявся. І неодмінно щось бовкнув би про позазастатні відносини.

Тепер дорога. Попереду понад тисяча кілометрів. Мене все не хотіли пускати їхати поруч з труною – не потрібно, «почнеться істерика», холодно, «тобі з тим жити», все таке. Ха. Еге ж. З тим.

Сиджу біля труни. Перечитую смски. Є дві від 29 січня. Ми тоді посварилися трохи – аби помиритися вже за годину. І я стою на посту одна, заспокоююсь, припиняю злитися й строчу тобі повідомлення: «Я не можу без тебе. Правда».

Одразу ж пишу і наступне: «Ти не подарунок... Але я не хочу нікого і нічого іншого. Ніколи».

Побачила ті смски зараз – і якось легше. Ти і так все чудово знав. Але те, що мені випадково вдалося встигнути нагадати – добре. Хоч щось добре.

5 ЛЮТОГО

Пам'ятаєш усі ті жарти про броньований дитячий візочок із ДШК? І не жарти теж – коли цілував у живіт і питав: «Як думаєш, там хтось вже є?..»

Я бурчала щось про «після війни», але насправді ми останнім часом забили на будь-які запобіжні заходи. Жартували, що безпечний секс – за тих обставин – це хіба що секс у броніку.

Тому, коли ти загинув, чи не перша думка не про тебе була – може, вагітна? Тим більше, що була трохи затримка. Тим більше, що треба було якось чіплятися за життя.

Місячні почалися, коли я забирала тебе з моргу. І це було як постріл у спину.

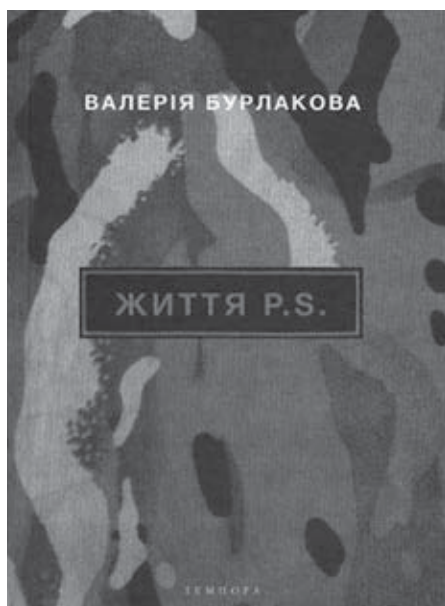
Ти був найкращим, що було в цьому світі. І я не знаю, що тепер має лишитися після тебе. Замість тебе.

Десяток сумних постів у Фейсбуці і три десятки новин про те, що загинув сапер? Пара картинок про те, що «бути воїном – значить жити вічно», кілька підписаних прапорів, клубок у мене в горлі і те, що тепер з передової я мушу щодня дзвонити не тільки своїй, а й твоїй мамі?.. Я не знаю. Навіщо я тут залишилася? Ми ж часто сварилися саме через це. Я просила ходити у зеленку вдвох – але ти свідомо перестав мене брати.

– Ні, ти не підеш. Бо ти мені не по...й.

– А якщо з тобою щось станеться? Що я маю робити? Застрелитись?

– ...Зі мною не станеться нічого.

Обкладинка книги.

«Прапор – для школи, у якій вчився Морячок. Домальовую :), – написала Валерія Бурлакова у соцмережі 3 березня 2016. Тут і решта фото до уривку – зі сторінки Lera Burlakova у Facebook.

8 ЛЮТОГО

...Доброго ранку, зайчена. Ще вчора вночі я повернулася на шахту. Які тут новини? Двоє трьохсотих. У Директора – осколок в носі. У Британця – місиво замість обличчя. РПГ. Невідомо, чи буде бачити. Невідомо точно, чи буде жити...

А я от живу. Живу там, де і раніше – там, де ми жили вдвох.

Потріскані стіни, які ми обмальовували коміксами про війну. Закидані різним непотребом і застелені ковдрами ящики від мін, на яких спали. Твій светр на спинці стільця. Напівспалена свічка у пляшці. Календар, на якому ми завжди закреслювали дні: 29 січня закреслене, 30 січня – ні.

– Леріка! Ле-рі-ка! – твій голос з-за бійниці.

Я на позиції. Надворі 28 січня – ти загинеш через два дні.

– Я туди, не стріляй поки що, – просиш. – І по зміні передай, щоб не стріляли.

Ти збираєшся у зеленку між нами і ними...

...Ти йдеш, а я залишаюся. З'їжджаючи по льоду, падаючи на коліна, проклинаючи все на світі, вибираюся на майданчик перед нашими бійницями – і чекаю. Минуло вже хвилин тридцять. Не кліпаючи, вдивляюся удалину.

Що я робитиму, якщо почую вибух чи постріли? Побіжу до тебе, аби дорогою підірватися на котрійсь із твоїх чи чужих розтяжок? Щоб потім ти – може, живий та здоровий – збирав рештки коханої у пакет?.. І що робитиму, якщо не почую нічого? Скільки ще зможу простояти, очима шу-

каючи твій силует у плутанині посічених осколками дерев? Скільки секунд, хвилин чи годин мине до миті, коли думка, що ти не повернешся, вже не просто поколюватиме серце, а рватиме його на шмаття?

Я не встигаю дізнатися відповідь – бо вже бачу тебе на обрії.

– Лерік! Тебе досі не поміняли?

– Ні, – удаю, що невдоволена. Але, знаєш, я ладна стрибати.

Ми вдвох достоюємо зміну Гери, який так і не прийшов на пост. Потім заступає Лапша – а ми йдемо додому.

– Будь ласка, не виходь більше один... Хіба так важко брати з собою когось із хлопців?

– Щоб вони знову скиглили? «Туди не ходи», «це не чіпай»?

– А візьми мене. Ти знаєш, що я не боюся.

– Повторюю: ні, ні і ще раз ні. Тебе я не братиму. Принаймні не зараз...

– Але що буде, якщо ти підеш один – і підірвешся?

– Я вчився на сапера. І, як тобі відомо, вчився добре.

– А якщо підстрелять?

– Де там можуть підстрелити?

– Сам знаєш. Але... Чорт, та слизько ж! Якщо ти будеш сам і просто зламаєш ногу – хто тебе витягне?!

– Виповзу, – ти смієшся й обіймаєш мене.

– Ну будь ласка! Будь ласочка...

Дякую, сонечко – тридцятого січня ти взяв із собою двох хлопців. Наскільки я розумію, розтяжку зачепив один із них. Він трьохсотий. Дуже важкий, але живий. У другого – ані подряпини.

9 ЛЮТОГО

На календарі – досі 30 січня. Я більше не закреслюю дні.

Тоді, тридцятого, коли ти вже пішов, я трохи прибрала в нас. Почистила зброю. Поставила будильники на телефоні – і на свою, і на твою вечірні зміни...

Увімкнути рацію ти забрав із собою. Увімкнути другу? Так, звісно, треба було. Але я і не згадала про це – чи то тому, що другу рацію ми щойно роздобули, чи то тому, що

чи не вперше в житті чомусь була не на голках, коли тебе не було поруч. Котра там вже година?.. Пів на третю.

Отже, ти скоро повернешся. До четвертої точно будеш – бо вже сутенітиме.

На столі розривається залишений тобою телефон – ну, прийдеш та передзвониш.

Але за хвилину починає дзвонити і мій. На дроті Джонні. «Младший лейтенант, мальчик молодой», який встиг пробути на шахті

лише тиждень чи два – і вже переводиться геть. Та все одно нам він став нечужим. Пам'ятаєш, як Джонні казав мені, що мандаринки – це, без сумніву, хабар старшому за званням? Як пропонував нам перебраться разом із ним у «Десну»: «Хочеш, заберу вас з Лерою?» Ми сміялися у відповідь – ну яка «Десна»?!

Ми прийшли воювати, а не просто сидіти. Посидіти можна і вдома.,

– Морячок поруч з тобою? – запитує Джонні.

– Ні.

– А ти не знаєш, де він?

– У зеленці. А що таке?

– Та нічого. Нічого.

– Що сталося, Джонні?..

– Не переживай. Все нормально, правда.

Можливо, я просто не встигаю ні про що подумати – бо, пройшовши лише кілька метрів по багнюці, вже бачу, що назустріч іде Зелена. Вона, як і я, без куртки. Рукава светра закачані. Очі порожні.

– Не ходи, – самими губами промовляє мала. – Не ходи туди... Він двохсотий.

Я не відповідаю і не зупиняюся – просто йду далі. Здається, Зелена іде за мною.

Вдалині, біля наших позицій – машина медиків із Водяного. ГАЗ-66 із хрестом на кузові, яким якимось уночі забирали Мудрого.

Я починаю бігти. Падаю, встаю, біжу далі. Біля машини – із десяток наших. Хтось хапає мене, намагаючись не пустити до тебе.

– Пустити її... – тихо каже хтось інший.

Хватка слабшає. Вириваюсь і стрибаю в кузов. Усередині двоє – ти і Кіт. Кіт кричить від болю... Ти – ні. Я вже знаю чому.

За мною до кузова залазить якийсь медик зі штабу.

– Потримаєш йому крапельницю? – киває

він на напівпритомного Кота.

Я мовчки мотаю головою – ні, ні, ні... не можу. Опускаюсь на коліна біля тебе, кладу голову тобі на груди. Цілую тризуб, витатуюваний під ключицею. Цілую твої плечі. Цілую і грюю диханням пальці. Вони у крові.

Кіт бачить це.

– Як Морячок? – хрипить він. – Лер... Як Морячок?

– Двохсотий. – Здається, голос у мене абсолютно рівний. І ні, сонечко, я й не думаю плакати.

Кіт не відповідає. Але хвилин за десять питання виникає і в мене:

– Що сталося?

Не чує.

– Кіт! Кіт, б...ь, що сталося?

– ...монка, – ледь шепоче білими губами.

Сам знаєш, як я завжди любила Кота. Але просто зараз мені зненацька стає байдуже, виживе він чи ні. Байдуже, власне, що буде з усіма живими.

Я знову опускаю голову тобі на груди. Утикаюся в тебе носом.

І вкотре повторюю: «Тебе. Ось тебе...»

Машина вже у Водяному. Кота кудись забирають, а ноші з тобою виносять і залишають просто на вулиці. Я сідаю на землю поруч.

Хвилин за десять якийсь незнайомий дядько підкладе мені під дупу свою куртку. За півгодини мене заберуть назад на шахту. Але поки що я тримаю тебе за руку – і просто не хочу відпускати.

– ...Ти, може, не дивись, – попереджає ще один лікар, на мить піднімаючи куртку, якою було прикрито твої розірвані ноги. Не знаю, навіщо це. Він щойно підійшов – і, здається, йому просто цікаво поглянути.

– Я вже все бачила.

– Джгут неправильно накладений, – вирішує продовжити світську бесіду док.

– Його можна було врятувати. Він стік кров'ю.

Можливо, він думає, що я парамедик з шахти – зрештою, очі у мене сухі. Але «... його можна було врятувати» – снігом по венах.

Потім мені казатимуть, що тобі перебило хребет. Що розірвало шлунок – «...і шлуноківий сік пішов з носа, ти ж сама бачила».

Казатимуть, що ти ніяк не міг вижити – безліч травм, несумісних з життям. Може, це будуть просто спроби заспокоїти мене.

Але навіщо? Я навіть зараз сиджу мовчки. Так, звісно, міцніше стискаю твою руку... але ж я спокійна. Чомусь абсолютно спокійна.

«...один український військовослужбовець загинув, ще один – отримав поранення...» – так, як завжди, виглядали в той день новини з війни.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

1 – 200. 1 – 300. Чотири цифри. Замість тисячі слів.

Могила «Морячка».

Але натомість просто починаю плакати. Фейл.

Збоку стоять ще якісь люди зі штабу. Над ними зі сповненим презирства до своїх вихованців обличчям височіє замполіт нашої роти, Іванич. Він усе мовчить... Тому зауваження щодо доречності гірких сліз, коли ти все ж таки боєць, робить мені хтось інший.

– У неї чоловік загинув! – кричить у відповідь один з наших хлопців.

– Не чоловік, – Іванич нарешті знаходить потрібні слова. – Не чоловік...

Повернувшись нарешті на шахту, я йду додому. До нас. Вже збираюся спати, але в гості зненацька зазирає Рома.

Ти пам'ятаєш Рому?.. Це той хлопець зі Львова, що колись годував нас усіх котлетами. Той, що зазвичай мовчить та зосереджено топить буржуйку чи спить... Але нещодавно він примудрився напиться й заснути на посту. Заснути з пляшкою вина у руках.

Він знову п'яний. Сідає поряд. Щось белькоче.

Намагається залицятися. Те, що відбувається, просто не вкладається у мене в голову – і я, здається, то розгублено мовчу, то просто вкотре прошу його піти геть. Рома не погоджується.

– Я люблю тебе, – зрештою гикає воїн.

Це звучить настільки дико, що я просто плюю йому в обличчя. Він б'є мене у відповідь. Один удар навідліг. Другий. Третій. Розбиті губи.

– Іди звідси, Ром... Просто піди звідси... – знову бурмочу я, раптом усвідомлюючи, що в мене вже немає сил ні на що. Хіба що просити його піти. Просити, щоб просто закінчилося те, чого бути-не-можетому-що-бути-не-может.

– Сама йди куди хочеш! – Рома розвалюється на подушках.

– Але... я... ми... Ми тут жили з Морячком... Будь ласка...

– Йди на ... звідси! – Здається, він збирається спати тут.

Смірнов миттю витягує Рому на вулицю за барки. Б'є. І тягне, тягне, тягне – до стовбура шахти, аби скинути вниз.

– До кого ти поліз?! На кого ти руку підняв?! На Лерку?! Та що ж ти, сука, робиш? Морячок загинув... Зате ти, курва, живий, – захиляється сержант і волочить Рому все далі й далі бутівськими лабіринтами.

– Зупини його. Бо справді ж кине мудака вниз... Мене він не послухає, – тихо просить Артист. Він прибіг разом із Миколою. Я відтягаю Смірнова убік. Обіймаю, намагаючись заспокоїти. Тримаю. «Морячок за-

гинув, зате ти, курва, живий», – досі дзвенить у вухах.

– Все... все. Не треба, братюнь. Не чіпай. Все... – повторюю. Але сама повертаюся до Роми – і б'ю його, лежачого, в обличчя з ноги. Знову і знову.

13 ЛЮТОГО

...Сьогодні до хлопців заходив незнайомий мені боєць із кулеметного взводу. Все намагався мене розсмішити – а потім помітив татування на руці.

«Смерті на світі нема – я повернусь за тобою...»

– Кохана людина? – спохмурнів.

– Так...

– Казки це все, мала.

Може. Але ж казка – це і те, що в нас з тобою було. Яким страшним не був би її кінець...

...У Водяному, куди тебе привезли з шахти, я б так і сиділа поруч, тримаючи тебе за скривавлену руку. Але підійшов медик із пакетом у руках: мовляв, вибачай, треба його забрати – тому відійди, будь ласка. Я слухняно підвелася.

Схопила чомусь твою куртку.

– Я візьму?..

– Звісно.

Гепа, який приїхав услід за нами, мовчки кивнув мені на течик [мікроавтобус VW Transporter] – залазь, час вертатися. І ми поїхали на шахту.

Я сіла ззаду. Уткнулася носом у твою британку – але помітила, що біля мене лежить чийсь автомат. Мій, звісно ж, лишився на шахті... Чи у патроннику патрон? Чи встигну пересмикнути й застрелитися, перш ніж Гепа смикнеться? Чи тільки осоромлюся? Чорт, і руки ж тремтять. Але...

Але попереду, на дорозі з шахти – два силуети. Гепа пригальмовує біля них – і в машині миттю заскакує наш засткомвзводу, Крот. Він обіймає мене.

– Я з тобою на похорон поїду, – каже. – Навіть якщо це буде СЗЧ [самовільне залишення частини]...

Лише зараз до мене доходить: похорон... Точно. Похорон. Мушу тебе поховати.

Набираю номер і слухаю довгі гудки. За мить твоя матуся відповідь на дзвінок, і ми з нею поговоримо.

Поговоримо вперше у житті – це ж лише ти щодня теревенив із моєю мамою. Починати спілкуватися з твоєю до особистого знайомства я якось соромилась. Та й страшно було – а раптом я їй не сподобаюся...

Ти уявляєш, наскільки мені страшно зараз? І наскільки соромно – за те, що я не можу навіть заплакати?

– Анно Степанівно? Це Лера...

– Привіт, Лерочко! – зовсім не дивується вона. Голос радісний.

–...Анно Степанівно, Толік загинув.

Знаєш, твоя матуся була єдиною, кому я сказала, що ти «загинув». «Загинув», а не «двохсотий» – навіть і не замислюючись про це.

Твоя мама кричить. Плаче.

– Як загинув? Як загинув?! Лерочко, сонечко, скажи мені, що це неправда. Лерочко...

Я слухаю її стогони – і дуже хочу розревітися. Але не можу. Тому – Господи, як це дико – просто удаю, що схлиплюю:

– Це... це правда...

Я обіцяю їй привезти тебе додому і кладу слухавку. Вдягаю твою куртку, повністю застібаю комір, знову втикаюся у нього носом і думаю, що скоро побачу тебе. І навіть торкнуся. Вже в морзі.

Усю дорогу я сиджу поряд із тобою. Безкілечні траси. Коротка зупинка в Києві, аби ті, хто не зможе приїхати на похорон, теж встигли з тобою попрощатися.

Розмиті вогні міст за вікнами. Кава на заправках, на одну з яких я виходжу у твоїй куртці. Хтось із наших сварить мене за це – дірки, кров, бруд, а навкруги люди... ну що ж ти?

– У моїй країні війна, – огризуюся.

16 ЛЮТОГО

...Хлопчєня років двадцяти все міряє двір кроками, кажучи комусь по телефону:

– Яке кохання? Які, до біса, діти зараз? Що я взагалі можу їй дати?! – Голос водночас і роздратований, і сумний. Я пояснила б йому що – але не наважилася підійти...

...Знаєш, є тут у шпиталі медик років п'ятдесяти. Здається, полковник. Одесит. Життєрадісний такий. За день до мене разів десять забіг. І все називав мене «малюю»: «Мала, тепер я твій лікар!», «Мала, ходімо туди», «Ось тобі ковдра, мала!».

Надвечір знову зайшов до мене, запросив у свій кабінет – просто поговорити про життя.

– А коханий твій зараз де? – питає між усім іншим, навіть не знаючи, чи є в мене хтось.

– Загинув два тижні тому, – відповідаю.

– Мала...

В очах полковника з'являються сльози. Я мовчки дивлюся на нього. Підпираю рукою щоку, мимоволі торкаючись пальцями губ. Він сприймає цей рух по-своєму:

– ...Тільки не плач, мала! Не плач! – віддає наказ та вискакує геть з кабінету.

За декілька хвилин у кімнаті з'являється піднятий з ліжка психіатр Мар'ян. Після півгодинної розмови про те, що це, здається, нормально – не спати по півночі,

коли маєш що переосмислити, і про те, що, добровільно йдучи на війну, кожен із нас усвідомлював, що смерть десь поряд, чиєю б вона не виявилася – каже, що «знімає шляпу» і не сміє затримувати... Знаєш, Мар'ян теж чудовий. Тобі сподобався б. Він миє тут, у шпиталі, підлогу, аби робити щось у час, коли немає роботи. Тому була б у мене хоч якась «шляпа» – я б її теж неодмінно перед ним зняла.

25 ЛЮТОГО

...Коли наприкінці січня нас не відпустили додому, хоча й обіцяли – «ще встигнете!» – тобі наснилося, що в нас з'явилася чудова ідея поїхати з шахти через поранення. Наснилося, що ти затискаєш рукою розірване горло і думаєш – м-да, відпочили... А з іншого сну ми посміялися. «Мені наснилося, що ми з тобою спимо. Аж раптом я відчуваю, що мою руку обвила і стискає змія, – розповідав ти. – Я буджу тебе і прошу ввімкнути світло. Ти встаєш, ідеш кудись і повертаєшся до мене зі свічкою. А свічка така тоненька, вогник такий тьмянний... – Лер, я ж просив світло...

– У нас більше нічого немає. – Але за стінкою працює телевизор!» Ми тоді подумали: на шахті постійно падали свічки – теж мені диво. Генератор надовго не ввімкнеш – немає пального. А телевизор у сусідній кімнаті... Це, може, люди, які живуть «повним життям» зовсім поряд. Уже за кілька кілометрів. Люди, які ходять у кафе, поки ми розморожуємо хліб на буржуйці. Люди, які ходять у патріотичних футболках, поки ми йдемо на пост під кулями, по коліно в багнюці – брудні, мокрі, втомлені і давно не пафосні. Люди, відгороджені від війни стіною. Нічого такого. Звичайний сон. Уже в тебе вдома я взяла тебе, лежачого у труні, за руку. І побачила в твоїх руках свічку. Тоненьку таку. «В нас більше нічого немає...»

26 ЛЮТОГО

«Коли я вирядив їх і зачинив за собою двері, і погасив світло, виявилось, що все воно ні до чого. То було однаково, що прощатись із статуєю...» – описує смерть коханої жінки Ернест Хемінгвей у «Прощавай, зброє». ...Це той украй незручний момент, коли ти

усвідомлюєш, що один із твоїх улюблених письменників насправду не відчував того, про що писав.

Бурлакова Валерія. Життя P.S. – Київ: в-во «Темпора», 2016. 184 сторінки. ISBN: 9786175692776. Кошти, отримані від продажу цієї книги, підуть на допомогу пораненим бійцям та їхнім родинам. Зі звітом про надходження і витрати можна ознайомитися на офіційній FB-сторінці журналу «Тиждень». Придбати можна у інтернет-книгарні «Є» за посиланням http://book-ye.com.ua/shop/product_14488.html, ціна – 49.90 грн (+ оплата поштових послуг).

Юлія Похолук – молода (нар. 1994) поетеса, студентка історичного факультету Уманського університету, координаторка Уманської літературної студії «Поетичне Кліо», організаторка фестивалю «Мистецький фронт» в Умані, виступала на літературних сценах мистецьких фестивалів у Тернополі, Чернівцях, Ірпіні, Черкасах, Вінниці, Львові, Києві й у рідному селі Тараса Шевченка – у Моринцях. Працює у газеті «Вечірні Черкаси».

Пробач мені, Україно

Пробач мені, Україно, я не на Майдані,
Не буду барикади разом з козаками,
Коли тебе розтинали іроди погані,
Не летіли в мене кулі чорними птахами.

Пробач мені, Україно, що я не воюю,
Не ношу щити і каски, пострілів не чую,
За твоє благословення свічку покладу я,
Хай почує Буг молитву про землю святу.

Пробач мені, моя земле, що стогнеш у муках,
Що деруть тебе на шмаття ворожії руки,
Пробач мені, козаченьку, що тил не тримала,
Що у важку страшну годину руки не подала.

Михайло Невідомський – 32-річний співак у стилі реп та поет, проживає у Бучі на Київщині. Разом з Юлією Шатило записував реп та хіп-хоп гурт «Апокриф», видав два альбоми. Потяг до поезії з'явився у студентські роки, коли після побиття й кількох операцій майже два роки Міхо практично не виходив з дому. Співає на вірші класиків – Тараса Шевченка, Ліни Костенко чи Василя Стуса. На запис власного альбому доводилося оголошувати збір коштів серед друзів, але цього року Міхо вдалося записати альбом у Львові завдяки телеканалу ЗІК. Виступає на багатьох фестивалях.

Садок вишневий...

Кавер-версія

Садок вишневий коло хати
життя примусило продати.
Бомжі під вишнями послули.
Ідуть із клубу п'яні дури...
Плугатарі плуги пропили -
крадуть в метро нові мобілі,
і мати з пивом коло діток
вдихає дим, тримає літр.
Хтось висне днями в інтернеті,
заклеївши себе в конверті,
хтось копить грошики на дачу,
а хтось так трусується за здачу...
Забувши про духовні речі
самих себе штовхає в печі.
Усі сучасні – є мобілі,

Каюсь я перед тобою, каюсь перед Богом,
Ми разом перепливемо Дніпрові пороги,
Більш не будуть помирати хлопці
чорноброві,
Коли вже стоїть Хрещатик по коліна в крові.

Встане Київ із руїни, встане вже сьогодні,
Та й буде кричати слава цій Небесній сотні,
Понесеться слава вітром з заходу до сходу,
Хай покаяться всі ті, хто не був з народом.

2014

Вона ще не знала всіх наслідків тої весни,
Що так плідно Бідою поганкою вродить,

та тільки правду схоронили.
Садка не стало, є паркани.
природу гроші нагло ранять.
Вже й соловейко сліз не втримав –
упав із гілки – і загинув.
Вже п'ятий президент на кріслі,
вже скоро стане платним кисень.
Збираєм дрова, хмурим брови,
садка немає – є окови,
І хтось підніметься на крові,
а хтось давно зійшов із колій...
Кидає в жар країну нашу,
ми ложками черпаєм кашу,
яка давно вже зіпсувалась.
Нема садка – життя зламало.
Садок вишневий коло хати
Безжално нищать депутати...
І випив зранку знову тато
отримавши малу зарплату.
Скажи мені... Хтось каже – ні!
Хто виростить нові дерева?
Садок садити знову треба,
І воскресити рідний рай.
Не спи. Не спи. Вставай. Вставай!

Як віддано й вперто ти якір чужий не тягни,
Він рано чи пізно тебе у водоймі потопить.
А знаєш, таких нас на дні вже достатньо
багато,
Тут добре, по-своєму, тільки не звично у тиші,
Нема куди бігти щоранку й завжди не
встигати,
Таргани не їдять твій сніданок, не бігають
миші.

Не ходить метро, і не треба купляти жетони,
Тут не міряють відстань і час у зеленій
валюті,
На стіни ніхто не повісить Марії святої ікону,
І без ідолів добре живеться в підводній каюті.

Тут немає чужих кольорів для спільної гри,
На шаговій дошці присутні лиш білі фігури,
Що ходять встановлено черзі - оди через три,
І кожен їх зроблений хід це нова процедура.

Ти голку засовуй все глибше у випуклі вени,
Це вбивство ніхто ж не розгляне як злочин,
Скільки свідомих гравців вже забрали з
арени?
Шановні, це та ж сама гра, змінився лиш
почерк!

2015

Віршована кров

присвячено Василю Стусові
за ґратами тіло, на волі душа
померти...та все ж дописати вірша
пірнати у себе, пірнати у світ
і думкою світолю плавити лід...

не просто емоції, вірші-каміння
не кожен відчує, не кожному дійде
та той, хто відчув, зрозуміє життя
Стусова думка це правди ріка

не став на коліна, не став як усі
останні рядки у потворній тюрмі
життя погасало, поет відійшов
лишивши на завжди віршовану кров...

Оленці

вона просто поет-романтик
проста і водночас глибока
вона вмє дивитись у душу
вона має талант від Бога
в неї є той вогонь, що гасне
в неї є добре серце і віра
вона вмє з колін підняти
вона словом вселяє силу
хоч відстань між нами далека
між нами картини буденні
я вдячний буду завжди
дівчині дивній Олені...

БІОЛОГІЯ ПОЧУТТІВ (уривок)

Христина Ковар

Цього року одна із нагород Міжнародної недержавної українсько-німецької літературної премії імені Олеса Гончара на найкращий твір молодого автора попрямувала до Чеської Республіки, а саме до Брна. У номінації «Проза» лауреатом стала аспірантка університету ім. Масарика, викладач української літератури ХХ-ХХІ століття Христя Ковар, за збірку оповідань «Біологія почуттів». Її оповідання насамперед – про кохання. Але й про силу інших почуттів, які люди повинні цінувати, навіть якщо це образи, ненависть, біль. Нині дуже важкий світ, але авторка наголошує, що не все в цьому світі продається.

Премія заснована 1996 року німецькими меценатами (письменницею Тетяною Куштьєвською і підприємцем Дітером Карренбергом) та Національною спілкою письменників України. Рішення ухвалює журі, до якого входять Тетяна Куштьєвська, Валентина Гончар, Іван Драч, Петро Перебийніс, Галина Тарасюк та ін. Голова журі – Петро Перебийніс. На конкурс приймаються як вже друковані, так і ще не оприлюднені твори україномовних авторів віком до 30 років, які живуть в Україні та за її межами. Присуджують щорічно в таких номінаціях: «Проза (роман, повість)», «Мала проза (цикл оповідань, новел)», «Поезія», «Літературознавча праця, присвячена творчості Олеса Гончара», «Публіцистика». Урочисте вручення нагород переможцям традиційно відбувається 3 квітня – в день народження Олеса Гончара.

Нині ми ознайомимо вас із уривком зі збірки Христі, який вона люб'язно надала для публікації у «Порогах». Збірка цілком поки що ніде не була видана і не публікувалась, й авторка відкрита для співпраці з видавництвами.

Молдавська кава

мала повість

ТЕКСТ: Христина КОВАР

0

Спалахи, а поміж ними декорації. Так і в житті – кохання й закоханості поміж ним. Хтось ходить на довгі прогулянки, хтось пробігає незліченні кілометри – все, щоб написати свою книгу. А я їздила у тролейбусі під номером двадцять чотири. Зараз його вже немає у цьому далекому місті. Воно вирішило з'єднати тролейбусні маршрути номер двадцять чотири й п'ять, чомусь вийшло в них двадцять п'ять. Ми розходились на зупинці цих тролейбусів, на вулиці Шота Руставелі, він їхав п'ятим на Володимира Великого, а я двадцять четвертим до кінотеатру імені Довженка. А тепер наші шляхи з'єднали, тільки без нас. І я більше не знала його імені, не знала його. І не вміла більше писати, бо не знала вже слів.

1

Мій циферблатний телефон темно-вишневого кольору задзвонив о пів на восьму. Сонце вже наближалось до заходу й повністю освітлювало мою кухню. Стіни її прикрашали орнаментні тіні від білих фіранок.

– Алло, – я підняла слухавку, все це дивлячись у кухонне вікно як молоде листя на березі виблискує, наче хочє від лоскоту сонячного проміння. – Хочеш піти в кіно? – прошептав чоловічий голос, так ніби співрозмовник не хотів бути впізнаним.

Але цей голос не можна було не впізнати, навіть коли він тихо шепотів. Це був Саша, молдавський журналіст, з яким я познайомилась на презентації нового молодіжного літературного журналу, який, незважаючи на свою назву, збирався писати про все – від літератури до політики. Я довго вагалась йти туди, але пізніше не пожалкувала. Він був гарно вдягнутий, від нього приємно пахло дорогими парфумами. Мабуть, він користувався популярністю серед жінок, бо впевнено й наполегливо встромив мені в руку келих дешевого шампанського: – Єдине за чим я сюди подався це випивка, але мої очікування не виправдались, – він скривлено відсърбнув із келиха кислого вина й махнувши рукою в бік вивіски з назвою журналу додав, – знав би, не погодив-

ся б тут працювати. Я Алек, можна Саша, – він простягнув мені свою теплу долонь. – Олександра, можна Саша, – усміхнено відповіла я.

– Дуже приємно, – він задоволено посміхався, – а ви сюди заради чого прийшли? – Я, – задумавшись, я зрозуміла, що не шукала якоїсь причини, щоб сюди прийти, – важко сказати, мабуть, просто був вільний вечір.

– Коли Алек Гросу, іноземний журналіст і фотограф, який кілька років тому забрів у Львів, і вирішив тут залишитись, після оголошення редактора вийшов на сцену зі своїм словом, усі присутні жінки більше роздягали його поглядом ніж слухали. А мені він спочатку зовсім не сподобався, не сперечаюсь, він був стильним, доглянутим і приємним у спілкуванні, але його волохаті руки. Я обожнювала дивитись на чоловічі руки, але коли шкіри майже не було видно під густим чорним волоссям, мій захват зникав. А ще його вибілені зуби, однакова усмішка, наче його губи вивчили єдине дозволене положення, говорили про те, що він хвилюється, щоб залишити по собі хороше враження.

Я ж була з іншого світу, його однойменниця, ніби протилежне зображення дзеркала. Я зневажала таких людей, але не критикувала їх, скоріше уникала. Єдине, що мені сподобалось, що він сказав, що прийшов заради випивки, думаю це була брехня, адже на нього сьогодні прийшло подивитись стільки людей, але я задумалась над тим, що якась частинка мене й справді ходить на такі вечори заради халявного алкоголю. Тому під час промови Саші, я влила в себе ще один келих шампанського й покинула цей переповнений захватом зал.

Випивши вдома ще кілька келихів вина й прочитавши все, що можна було знайти в інтернеті про Алека Гросу, переглянувши всі відретушовані фотографії з ним, я спокійно заснула. Інформація була надана, колонки для відповіді заповнені.

Але про нього мені нагадав наступного дня друг, з яким ми зустрічались у кафе за обідом. Він працював у театрі неподалік від моєї роботи. Ми так часто бували в цьому закладі, що познайомились із працівниками, і нам було дозволено за-

мовляти мало, приносячи свій обід із дому. Порсаючись у своїй тушкованій у сметані капусті зі шматочками курячого філе, я почувла знову це ім'я.

– Ти чула про цього журналіста з нового літературного журналу, вчора була презентація? – спитав Мирослав, весело пережовуючи свою страву.

– Не просто чула, мала честь познайомитись. Я ж вчора туди поперлась, – я не встигла домовити, як Мирослав мене перебив:

– І що який він?

– Нічого, досить милий, – мені більше не було що про нього сказати, побачивши захват в очах свого друга, я не хотіла розкритиковувати Алека.

– Я читав статтю про вчорашні події. Він виявляється дуже популярний став, хоча я про нього ніколи раніше не чув. Ціла дискусія під статтею, ні слова про журнал, все тільки про Алека Гросу, – продовжував приятель.

– Що я тобі можу сказати. Я не довго була там. Ти ж знаєш, шампанське вдарить у голову, і я вже поспішаю додому, – я намагалась змінити тему.

– Як думаєш він погодиться прийти на прем'єру нової п'єси наступного тижня? – це питання вилетіло з вуст Мирослава з такою впевненістю, ніби я цього молдаванина знаю вже довго й можу вгадати його рішення.

– Звідки мені знати, – я трохи обурено відповіла, – а навіщо він тобі там здався?

– Подумав, така реклама, може, він напише статтю. Якщо з'явиться його ім'я на брошурах, то точно буде повний зал. А директор скаржився, що в нас чим далі менше публіки. Треба щось із цим робити, – наколовши бульбину на виделку, він цілісіньку запхав у рот і нарешті затих.

– І ти туди ж, – із відчаєм кинула я; загорнувши свій контейнер у кульок і кинувши його в сумку, я встала, – мені потрібно вже йти.

– Стій! Ти куди? У тебе ж ще чай є? – стривожився Мирослав.

– Мені справді вже потрібно повертатися на роботу. Думаю, що Гросу погодиться, якщо даси йому виступити перед п'єсою. Бувай, – ввічливо покинула я свого друга та його розмови про молдавського журналіста.

2

І вже цього вечора Алек мені зателефонував із пропозицією піти в кіно.

– Не знаю, чи варто нам ходити разом у кіно. Що ти завтра прочитаєш про себе в газеті? – усміхнено відповіла я.

– Але ж ми підемо як друзі. Колеги, що познайомилися на презентації журналу, нічого більшого, – вже не шепотом сказав він.

– Тоді добре, – погодилась я.

Після кінотеатру Алек запропонував ще випити по склянці вина. Зайшовши в кав'ярню, я помітила, що за одним зі столів сидить Мирослав. Я не вагаючись пішла до нього:

– Привіт. Ти тут один?

– Так, – усміхнувся Мирослав, згорнувши журнал – приєднуйся, якщо хочеш.

– Познайомся, – я вказала на Алека рукою, – це мій знайомий Александр Гросу, а це мій хороший друг Мирослав.

Ми піділи за його стіл. Я помітила, що Гросу не дуже подобається, що ми не самі. Він нервово посьорбував вино й скривлював губи в усмішці, якої я не знала. Відривав часто відповідав на незліченні питання Мирослава й ввічливо витискав із себе запитання. Мені навіть ставало кумедно спостерігати за їхньою розмовою, але вино було тут хороше, і я не наслідувалася переривати знайомство.

Підсвідомо, ще після його дзвінка, я відчула, що не варто було зустрічатися сьогодні із цим загадковим молдавським журналістом. Коли я віддалася, вже при виході з туалету, він чекав на мене. Якийсь зовсім інший, мабуть, таким його не знав ніхто. Його темні очі світилися гнівним вогнем, а чорне волосся спадало на білі щокі. Він припер мене до стіни, і стиснувши зуби прошептав прямо мені на вухо:

– Чому ми піділи до цього твого друга?

– Ну ми ж прийшли як друзі, колеги, що познайомилися на презентації журналу, – я намагалася приховати те, що він мене налякав.

– І ти справді думаєш, що ми можемо залишатися лише друзями? – він не чекав відповіді, а просто тихо нахилив голову й ніжно поцілував мою шию, спустившись до моїх грудей, він різко відійшов, подивився на мене й додав, – вирішуй сама.

Після цього він швидко зник. Коли я повернулася приголомшена за наш стіл, то Алек піднявся, взявши своє пальто, і сказав, що, на жаль, мусить йти, бо дома його чекає багато роботи. Це була неправда, він хотів, щоб я пішла за ним, щоб сіла поруч із ним у трамваї. Хотів, щоб сьогодні я спала на його подушках, хотів відчувати моє тепле обличчя на своїх волохатих грудях. Але я не знала чи хочу цього ж, і мені

не вистарчило сміливості. Я лише випила ще вина з Мирославом, а потім стомлена й вичерпана, наче починала захворювати, повернулася додому.

Звичайно, я вже була занадто дорослою, щоб повірити в те, що ми з Алеком залишимося лише друзями. Я це прекрасно зрозуміла одразу. Просто грала в його гру, за його правилами. Перед ним важко було встояти, тому я відсунула свої логічні міркування на другий план, змусивши себе жити за течією, хоча б якийсь час. І наступного разу після кафе, я не пручаючись, сіла поруч нього в трамваї, стиснувши міцно його прохолодну долонь. Він так кумедно усміхався цілу дорогу, що я навіть не помітила навколишніх пасажирів, не помічала реклами, наклеєні над сидіннями, нічого – тільки його посмішку. Він мене не запросив до себе, тому трамвай під номером сім віз нас до мене. Вдома усмішка його не покидала, вона лише на мить змінилася у зацікавленість, а потім знову належала гордому переможцеві.

Він почувався зовсім не гостем, прийнявся варити каву на моїй кухні, маючи вже із собою всі інгредієнти для створення напою.

– Спробуй, – він простягнув мені запашну чашку.

Скуштувавши я зрозуміла, що це не зовсім кава, я чітко відчувала солодкий смак топленого шоколаду, пекучої кориці, і ще якихось спецій.

– Подобається? – він зацікавлено спостерігав як я смакую свій напій, – Це не зовсім кава. У моїй сім'ї ми називаємо її напоєм кохання.

Цього мені було достатньо почути, щоб побачити відблиски моїх очей у його чорних зіницях.

Вночі він швидко заснув, а я споглядала його під місячним світлом, яке безжально наповнювало мою кімнату. Алек не був хлопцем мого типу. Його широкі чорні брови, такий же широкий неслов'янський ніс, сильно виражений кадик на шиї, але його білосніжна шкіра не дозволяла відвести погляд від красивих рис – очей, губ, темної бороди. І щось було загадкове у цьому, щось що змушувало мій розум вимкнути логічність. Вже тоді я відчула як у моїх органах зароджується приємна тривога, яка є збудником серцевої хвороби.

3

Що я вам можу сказати про Александра Гросу? Він відрізнявся від інших нарцисів, яких я кохала. Саме тим, що він був успішним нарцисом. Він постійно був запрошений на віп-вечірки, презентації й виставки. Алек жив зовсім іншим життям ніж я. Зранку він поспішав у газетний кіоск, щоб

якнайшвидше прочитати неправду про себе. І ми були дуже різними, настільки, що навіть у колах наших друзів соромилися говорити один про одного. Я бачила погляди своїх колег у видавництві й друзів, коли йшла мова про нього, і я не соромилась негативно обговорювати його разом із ними. Алек соромився мене, бо я не була тою, із ким його бачили навколишні, не була моделлю, ведучою чи співачкою. Таємничість захоплювала, перетворювалась у цікаву гру, але саме через неї в нас не було можливості дізнатися більше правди про нас.

Наші стосунки як дитячі ігри, в які бавилися ми – дорослі, тривали трохи більше року. І Алек був чудовим коханцем, володів неймовірним почуттям гумору, але я мало знала про нього. І, власне, він про мене. Ми грали свої безглузді ролі, надягаючи щоразу карнавальні маски перед зустріччю. І я була наївною, коли повірила, що такий зв'язок може існувати.

Того вечора, весною, Алек прийшов до мене без запрошення, чого ми не робили. Я слухала голосно музику, допивала свою першу на цей вечір пляшку вина, намагаючись ще попрацювати. Він був схвилюваний, я знову побачила його таким як тоді біля туалетів у кафе, на першому побаченні.

– У тебе є вино бачу, – якось байдуже сказав він, – налий мені.

– Щось сталось? – наливаючи в склянку вина, я вирішила залишатися спокійною.

– Мені запропонували чудову роботу, – він вплив у себе вміст склянки одним махом.

– Не розумію, – посміхнулася я, – чому тоді в тебе такий настрій?

– Робота не в Україні. І я наполягаю, щоб ти переїхала зі мною, – у його чорних очах був незрозумілий гнів.

– Але чекай, – я запанікувала, – ти ще не спитав, не пояснив нічого, не розповів, а вже наполягаєш.

Він піднявся з-за столу й підійшов до мене дуже близько, а потім прошептав:

– Ти ж розумієш, що я тебе не можу просто так залишити. Ти ж вже вирішила це сама. Я ошелешено стояла, не повіривши своїм вухам, а він похапцем покинув мою квартиру. Щось змушувало мене покійно слухатись його. І не було більше правил, я стала однією із тих, хто більше не задумується.

4

Тепер я розуміла, що відмовитись від свого життя було помилковим, але повернути час не могла. Вже були прийняті рішення, а на його обличчі була усмішка.

І, справді, перший час після переїзду мені не було на що жалітися. Цей світ був не

моїм, але я закохалась у нього. У його запахи, у його п'янкi квіти, у його солений океан, у його терпко-солодке вино. І не-забутня тиша порожніх будинків, і тихий шепіт незнайомих пісень, і гіркий присмак солі на моїх вустах – все це було зачаровуванням.

Але осінь приходила якось непомітно й дуже різко – у місто, й у наші серця. Раптово починала вечірня сіризна наповнювати кімнату дуже швидко, і незвично було очам вмикати світло в таку ранню годину. Вже можна було ввечері після гарячого душу закутатися у теплий бавовняний халат рожевого кольору. І незважаючи на ще зелені дерева, вже зароджувалося це дивне передчуття зимових свят, незвичного для нас Різдва, не такого рідного. Коли бабця з радістю пече пампухи трьох видів – із маком, порожні, і мої улюблені, з варенням із чайної троянди. Вона знає, що я його люблю, тому навмисно посадила цей пахучий кущ на городі під своїм вікном. І завжди старанно розтирає темно-малинові пелюстки з цукром, щоб потім зберегти запах цих троянд на зиму для мене. Цей вечірній ритуал, коли дідусь, сивоголовий і гордий голова сім'ї, прочитавши молитву, роздавав кожному по зубцю часнику. І тоді можна було приступати до гарячої густої львівської гриблянки, яка вже тихо паруючи очікувала в тарілці. А бабця посміхалася, що всім до вподоби. Зразу було помітно, що сушені гриби вона купила ще на початку осені, а потім старанно загорнула у полотняний мішечок, який був зшитий саме для цього і випраний у пральному порошок з запахом лаванд чи ще якихось квітів. Чомусь здавалось, що за цей час зберігання гриби встигли пропитатися цим запахом порошку, і тому суп мав трохи дивний смак. У цей вечір стіл був прикрашений найсмачнішими бабусиними шедеврами – оселедцем (не тим готовим, що продається у пластмасових коробках, бабця навмисно купувала великого оселедця, сама чистила й маринувала в оцті з великими кільцями цибулі й горошинками перцю), кутею, паркою картоплею, смаженими скибочками риби, старанно виліпленими варениками зі смаженою цибулею, домашніми маринованими огірками і червонощокими помідорами, пирогами з маком і горіхами, вже згаданими пончиками, а також єдиною стравою, яку робив дідусь – хроном із бурячками.

Це Різдво було іншим, складалося воно з обміну подарунками, загорнутими до яскравого паперу з блискучими бантами, і поїдання кольорового фабричного печива, купленого заздалегідь у супермаркеті. Алек мені простягнув тонку коробочку загорнуту в зелений папір із малюнками

оленів, яку елегантно обкручувала золота стрічка й скромний золотий бантик з блискітками. У ній були сережки, мабуть, дорогі, але зовсім негарні, не такі, які я любила носити. Я лише з усмішкою поклала їх знову в коробку, навіть не примірявши. По телевізорі йшов нескінченний серіал про вигаданих жителів вигаданої вулиці, вони жили за нашим часом, але своїм дивним серіальним життям. На екрані тільки світилися щасливі обличчя акторів, які також обмінювалися подарунками у своїх несправжніх сім'ях. Я подарувала Алеку книгу, куплену ще у Львові на форумі видавців, без обгортки, але в подарунковому пакетику із зображенням зими й написом «Щасливого Нового року та Різдва Христового». Він її якось байдуже кинув у стос журналів, які лежали у солом'яній корзинці поруч із диваном. Помовчавши, він наповнив наші бокали вином і тихо присунувся до мене, вручивши мені бокал. Тоді гаряче поцілував мене у голову і посміхнувшись сказав:

– Я радий, що зустрічаю Різдво з тобою. Не знаючи що відповісти, я промовчала.

5

Алек був розумний і талановитий, про що не забував мені постійно нагадувати. А я була відірвана від міста, яке мені приносило насолоду, п'янку й потішну, що підтверджувала моє існування. Я ставала для нього ніким і не могла більше слухати про те, що призначення жінки відкинути всі свої мрії та здійснювати чоловічі. І всі ці розмови про час. Натиск навколишнього оточення, жінка має і повинна всім усе. Цей відтінок минулих літ залишився й сьогодні. Нові друзі Алека дивувались кількістю випитих мною бокалів, вселяли йому свої провінційні зарозумілі думки. Із кожним наступним бокалом алкоголю, я переставала бути для нього плодоносною маткою, що реалізує майбутнє продовження роду. Але він ніколи не питав мене про мої бажання, бо ми не розмовляли про них.

І я все більше мріяла про те місто, про його старовинні вулиці, про квітники на ліхтарях, що стали домівками для бездомних фей-муз. Львів володів цим відчуттям, його можна було пізнати приїхавши туди, додому, у місто своїх побажань. Воно було сірим маревом диму, який перехожий випускав після цигарки зі смаком ментолу. Знала, що там завжди є подруга, до якої прийдеш у важку хвилину, і вона, наче чарівниця, розділить із тобою твою тугу, забувши про свої негарзди, забере від тебе те переживання, розвіє його тихими словами. Але все ж найбільше мені не вистарчало того міста, яке поглинає повністю, жадібно заковтує твою душу як нетерплячий

коханець. А потім, не тримаючи, не відпускає тебе. І коли ти вже сідаєш у той потяг, він проводить тебе таким ненависним поглядом, що розривається твоє єство. І ти приречений носити на собі клеймо цього погляду по вулицях чужого, не свого міста. Ось, так і виходить, що на карті мого серця більше не існувало інших координат, ціле полотно займав він – гордий лев із ненависним поглядом.

І коли сідало сонце над цим, не моїм, чорним містом із напівпорожніми покинутими будинками й тихими людьми, мову яких я не розуміла, я усвідомлювала, що все не так. Його рішення були помилковими для мене. І буденність породжувала нестерпний смуток незнайденого, ми помилково об'єднали свої, такі різні, життя. Вже якийсь час ми з Алеком були ворожими, здавалось сусідами по кімнаті, що уникають раптових зустрічей.

Того літнього спекотного ранку я смажила йому яєчно, а він робив собі каву, байдуже додавши:

– Завтра приїде мій двоюрідний брат. Він зупиниться у нас на кілька днів. Підготуй йому, будь ласка, кімнату.

– Гарзд, – із такою ж байдужістю відповіла я.

6

Дімітрі був трохи старший, у його очах була карта тихої мудрості, хоч обличчя ще не встигли покрити зморшки. Він був сильно засмаглий, що видавало його південне місце проживання, чорне волосся віддавало блиском вугілля на променях, а в чорних очах відбивався сонячний диск. Він мав красивий торс, прикрашений татуваннями, погляд його стривожив мене, здалось, що я вже бачила його у снах. Дімітрі був художником, часто працював вночі у своїй кімнаті, тому зранку на сніданок не з'являвся. Того вечора опісля вечері Алек пішов працювати за комп'ютер, а ж залишилась на кухні, долила собі в бокал вина й перечитувала тексти для видавництва. Вже було пізно, коли в кухню зайшов Дімітрі, він усміхався й пошепки запитав:

– Ти мене не пам'ятаєш?

– Що? – я здивовано не зрозуміла.

– Не пам'ятаєш? – продовжував він, – Ми з тобою познайомились в Криму на фестивалі, давно дуже.

Господи, звичайно я згадала. Пам'ятала його теплі руки, його гарячі поцілунки на прохолодному піску такого ж прохолодного моря. Шкода, не пам'ятала його запах. Якось розвіявся він у часі цих десяти років. Чи, може, змив його тоді готельний душ. Вмить захотіла опинитися з ним в ліжку того готелю, провести там цілу ніч, топитися в його пристрасті, підкорятися йому.

Ця зустріч була загадково-приємна, і ми не помітили як швидко промайнула ніч, спогади й сміх оповили нас цілком.

7

Тоді він був Дмитром. Дімою мені представився на пляжі Чорного моря і розмовляв російською, захоплюючись, що я не переходила. Фестиваль був у розпалі. І погода була жорстока – вдень було дуже гаряче, а ввечері прохолодно. Того вечора я не хотіла знайомитись ні з ким, він ж був наполегливий. Сидів усміхнений біля мене, був романтичним, а я насміхалася з того як він хотів вразити мене.

– Я вижу ты совсем неромантическая девушка, – він намагався зав'язати розмову.

– Може, просто розуміння романтичності змінилося в сучасних дівчат, – усміхалася я.

І так проходила ніч на пляжі, коли він відмовився мене покинути, навіть якщо доводилось просто лежати мовчки. Починало виднітися рано й від холоду ми прокинулись, я промерзло направилась до свого намету, він ж наполог піти до нього в номер, де був гарячий душ. І та пристрасть була сном для розуму, але серця наші залишилися гарячими, незважаючи на холодний душ.

Наступні дні ми були один для одного зарядом теплих емоцій, ходили пішки в сусіднє містечко за фруктами, а потім, коли вже не могли їх нести по розпеченій від спеки дорозі, ловили машини, розплавувались кавунами, які він ділив своїм мисливським ножом. Танцювали під музику того літнього сонця, а ввечері не могли дочекатись, коли вже закінчатся виступи всіх гуртів, щоб швидше насолодитись смаком один одного.

Того серпня я повернулася додому, знаючи, що все залишилось у тому місті. Але згодом, на початку осені, Діма написав поспішне повідомлення, що приїжджає у наше дощове місто по роботі. І ми зустрілися востаннє, востаннє я відчувала сухість його вуст на своїй шиї, востаннє запам'ятала його слова.

8

Прокинулася я від п'яного запаху магнолії. Її темно-рожевий бутон нахабно заглядав крізь оранжеві фіранки в наше вікно. Алека вже не було поруч, я поспіхом подивилась на годинник, був уже обід. Розбита піднялась, згадуючи, що було вчора. І ці всі кадри з минулого фільму нагадали мені про справжність життя. Боялась вийти з кімнати, зустріч із ним приносила багато заборонених емоцій, і приємні спогади оволодівали мною. Але хотіла, як

же ж прагнула, зустрітись з ним. Побачити його нове тіло, що раніше не прикрашали орнаменти чорної фарби, споглядати його темні очі, його грубуваті риси обличчя.

Переховувалась у ванній, потім нишком поралась на кухні, де він все ж мене підстеріг. Я мила посуд, а він підійшов незволнено близько ззаду й прошептав мені на вухо:

– Я помню твой запах, помню твой вкус.

А я не пам'ятала, мені ж потрібно було все нагадати. Піддалась його всепоглинаючій пристрасті, його гарячим поцілункам. І дні перетворювались для нас на небезпечні ігри, в яких ми ризикували більше ніж нам було дозволено, але це було життям.

Я раптово провалилась у його болото. Ось, єдине, що він міг спричинити. Розгубилася між днями, між його ніжними словами. І все наповнилось його запахом, і не існувало більше кордонів.

А, коли Дімітрі поїхав, єдине, що мені залишалось – жити в страху, очікувати, коли це болото виллється на все моє життя. І забути вже не можна, і сказати не слід. Залишив мені тихе мовчання і терпкий смак своїх цигарок.

9

Дімітрі залишався лише он-лайн, ми спілкувались дуже рідко. Неспокій наповнював мене, і я не зізнавалась Алекові, що сумую через те, що мені не відписує коханець. Його короткі текстові повідомлення, неможливість зідзвонитись вбивала мене. Відстань беззастережно почала активно руйнувати створені нами мости. Здавалось, я більше не живу, але ще не померла. І коли тільки приходило коротке повідомлення від нього, я наче прокидалася, а потім знову, знову розчаровувалась у сухості наших діалогів. Одрозу починалась гра – тихий шепіт, приховані усмішки, заборонене щастя.

Думала про нього щоденно, топила свої почуття в його млявому образі. Було це все дивним, і прокидалось щось закопане давно, а я не знала як з цим боротися. А він нагло мовчав, коли мені були потрібні його слова. І моя поведінка змінилась, як би я не намагалась приборкати свої почуття. Тому не дивно, що Алек починав щось підозрювати, став уважнішим і ніжність наповнювала його, але я не могла тепер відповісти йому взаємністю, не могла більше відбиватись від його обіймів. І це мовчання осені зводило мене з розуму. Я мріяла про зустріч із Дімітрі, існувала спогадами тих коротких днів. Розум мій не міг більше дивитися на закохані очі в дзеркалі.

Я помилково кохала химеру минулого, що зуміла пробратися в моє теперішнє

життя. І, можливо, сотні кілометрів могли роз'єднати нас тоді, але тепер я не хотіла цього дозволити.

Приїхавши додому, мене зустріло дощове, ображене місто. Незважаючи на цей сум, обійняло мене, оповило своїм подихом.

У той час Дімітрі жив у Києві, тому приїхав не одразу, і мені навіть було частково байдуже, що він не поспішає. Не почула радості в його голосі, коли повідомила про свій приїзд, а це тривожило мене, адже говорило про відсутність крил, які він мені залишив. Але мені було достатньо знати, що буду бачити його, торкатимусь його.

Перша зустріч була дивна, ніби ми вже й змінилися у потоці цих місяців, і соромились один одного наче підлітки. Розмова якось не в'язалась і мовчазна подорож трамваєм мене вбивала, розривала органи на шматки, але ж як було приємно тримати його за руку. Дімітрі не був щасливим, його обличчя покрили темні плями неспокою, а губи не звивались у тиху посмішку, мене це до безумства лякало. У ліфті він стиснув мою руку міцніше й тихо промовив:

– Я дуже радий, я вдячний, що ти приїхала. І в його очах я побачила безмежний океан. Усі вісім поверхів його вуста цілували мою шию, мої покусані від хвилювання губи. Його руки вже не могли дочекатись, сховавшись під складками моєї спідниці. Тремтячими руками ми відчиняли двері квартири, зв'язка ключів навмисно не падала до замків. Зайшовши, забули про все, наче прийняли довгоочікуваний наркотик, тонули в подиху один одного.

Але сум не покидав його. У ліжку зі мною він задумувався не про мене, і тихе його мовчання підтверджувало теорію існування іншої жінки. Він мав бути обережним. Я відчувала шелестіння його думок. Ми лежали в мареві цього неспокою. А коли я приготувала каву зі смаком шоколаду й кориці, «напій кохання», він зізнався:

– Я не можу любити тебе, – він набрав в груди більше повітря, – у мене є дружина і син.

Земля раптово покотилась з-під моїх ніг, нутроші перетворилися на отруйних змій, обкрутивши мій шлунок, вони впились зубами у серце. Мені раптово захотілось втекти, закутатись у теплу ковдру часу, щоб забути й більше не згадати. Я поставила чашку з кавою на стіл і сховалась за дверима ванної, щоб він не бачив моїх чистих сліз. Ховала в долонях звук жіночого схлипування, тамувала в собі крик, що розривав мої легені. Час перестав існувати, пройшло добрячих дві години, коли я вмилася крижаною водою, щоб приховати червоні кола навколо таких же очей.

Він був там, у кімнаті, сидів не промовивши ані слова. Хворобливо я подалась у кухню,

готувати заплановану вечерю для свого довгожданого гостя-коханця. Дімітрі обережно зайшов у кухню, підійшов близько, а побачивши мої заплакані очі, міцно обійняв мене й прийнявся допомагати. Але ми не могли забути про ті слова, кинуті на карту наших почуттів. Я безмежно хотіла розпитувати, знати усі деталі його іншого життя. І він знав.

– Що ти від мене хочеш? – питав мене того сумного вечора, опустивши свою важку голову в долоні.

– Нічого. Просто, приходь час від часу, щоб я могла насолодитись тобою, – я шепотом відповіла, пройшовшись долонею по його чолі.

– Ох, дєтка, – промовив так ніжно й обійняв, ці його слова врзались мені у серце, й звучали довго в лабіринтах моєї пам'яті. Такого недозволеного кохання, такої дивної близькості мені було достатньо, хотіла просто відчувати його дотики, залишатись хоч якийсь час у його обіймах.

10

Відчуття кохання, цієї небесної легкості, змушує нас забувати про світ, про себе, про намагання – ми просто живемо, вільно, без думок, без планів, без правил, і це – життя. Пізнати його було кращим ніж прожити тисячу пустих життів. І жодна наука неспроможна пояснити нам, розписати хімічну формулу наших почуттів. Немає суспільних правил і стандартів у кохання – це егоїстична шльондра, яка прагне уваги. Кохання здатне замінити кар'єру, гроші, успіх, подорожі, сім'ю, бо ти знаходишся у космосі тієї людини, яка тобі приносить задоволення. У цій контрольній роботі не існує помилок, тут все чітко розмито одразу. І більше ніхто не вірив у цю «давню» легенду. Я ж піддалась їй, втопилась у її неправді й істині.

І кому було важче із нас? Мене розривало чекання, йому ж доводилося безпомилково грати свою роль. Звичайно, було важко, безмежно важко, любити його, було просто неможливим не заздрити їй, жінці, що тримала його поруч.

Можливо, це породило в мені думку про

зраду своєму місту, своєму єдиному коханому, що справді сприймав мене, розумів і підтримував. Звичайно, тепер я знала, що всі мої спроби покинути його закінчувались провалом. І всі мої жертви на користь моїх коханців, непоміркована зміна свого життя, були марними.

Так, я поїхала у всепоглинаючий мегаполіс: «будувати» там своє інше життя, тільки щоб бути поруч нього.

Дімітрі усміхався, коли ми гуляли осінніми парками цього нового для мене світу. І я забувала, у його щирій усмішці топила своє існування. Це була осінь – тепла й суха, переповнена запахом опалого листя, яке не прогнівало, а приносило приємні пахощі її панування. І хто він був? Марево минулого, бажаним майбутнього? Тепер вже важко сказати.

Осінь швидко ставала пізньою, коли вже були владнані всі справи, і я наче й вписалась в буденність цього міста. У повітрі вже панувала прохолода, часто зимова, запах листя ставав майже непомітним, часом до нього додавався запах сухої калини. І я переконливо вірила, що це життя якого я хотіла, до якого прагнула.

Саме в день, коли я йшла на роботу через парк, і різкий запах калини не покидав мене цілу дорогу, Дімітрі прийшов до мене зранку, заглянув у кабінет, а коли побачив, що я там сама, ніяково зайшов. Він зняв свою куртку й повісивши її за капюшон на вішак, міцно обійняв мене. Він не усміхався, а якимось тривожно й задумливо присів навпроти мене за мій стіл. Я знала, що це, мабуть, кінець і не наважувалась заговорити першою.

– Я люблю тебе, – розпочав він, – більше не можу себе обманювати, що це проста інтрига. І нам потрібно якимось вирішити це, бо так далі не хочу жити. Я вже занадто старий для цих ігор. Я хочу бути тільки з тобою.

Я ошелешено мовчала, моє серце тривожно раділо, я чекала цих слів довго, й ось, вони лягли на його тонких губах, і він мені їх сьогодні просто безкорисно подарував. Я б мала зрадіти, але чомусь не могла.

Дімітрі вже все обдумав і спланував, ми мали не бачитись якийсь час, щоб він встиг

облаштувати своє нове життя, владнати справи із сім'єю, яку хотів покинути, але не сказати причину свого рішення. І нас не мали побачити разом. Я з острахом погодилась.

Дорогою додому, йшовши знову парком, я мала летіти на крилах слів, що зігрівали моє дивне кохання. Але кроки були важкими, наче важкість думок передалась моїм ногам. Прийшовши додому, я відкрила пляшку вина, й страх заповнив мене. Я зрозуміла, що якщо Дімітрі зараз зрадить своє звичне життя, то я можу стати його новим звичним життям, від якого він буде прагнути згодом втекти. І я не могла цього дозволити.

Я вирішила, що сьогодні я знову спатиму одна, серед тихого мовчання меблів, поміж їхніми моторошними тінями. І я не знала, коли мені це набридне. Розуміла, що не зустрічатиму більше його вечорами з обіймами, а випиватиму в барах як до зустрічі з ним.

Наступного ранку я купила квиток на поїзд у місто моїх думок, мого переживання, у місто, що приймало мою любов.

11

Згодом Дімітрі почав зникати в осінньому мареві часу. Я повернулась туди, де було моє справжнє життя. Дімітрі не хотів миритися з моїм рішенням, бо коли зрозумів, що я більше не живу його життям, не харчуюсь його коханням, почав пошук, який не тривав довго – усі мої втечі мали єдині координати.

Він стояв на порозі моєї львівської квартири, приніс із собою інгредієнти для створення напою кохання – молдавської кави. І чомусь так ставалося, що восени ми сходились й розходились з ним. Наче золоте листя дарувало нам надію. Але діалоги не завжди зв'язувались у цілісні конструкції, лише вуста зливались у всепоглинаючий пристрасті.

2013–2015

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 10/2016, рік XXIV, спеціальний тематичний літературний номер. Підписано до друку 22 листопада 2016 року. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ČR/7044. Автори: Сергій Лойко, Ірина Цілик, Олександр Гошилик, Владислав Стафійчук, Оксана Забужко, Таня Малярчук, Валерія Бурлакова, Юлія Похолок, Михайло Невідомський, Христина Ковар. Номер готували: Богдан Райчинець, Олександра Лівінський. Використовуються повідомлення інформантів та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ČR. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ČR», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ČR; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – práh domu, říční práh. Č. 10/2016, ročník XXIV, speciální tematické literární číslo. Uzavěrka: 22. listopadu 2016. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. Autoři: Sergej Lojko, Iryna Cilyk, Olexandr Hošylyk, Vladyslav Stafijčuk, Oksana Zabuzhko, Taňa Maľarčuk, Valerija Burlakova, Julie Pocholuk, Mychajlo Nevidomskij, Chrystyna Kovar. Číslo pripravili: Bohdan Rajčinec, Olexa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Inicijativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz. www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

**Щиро запрошуємо на традиційний
український бал в Празі**

«Маланка 2017»

**субота, 18 лютого 2017
великий зал готелю «Ольшанка»**

**Тáboritská 23, Praha 3
початок 18.00
трамвай: 5, 8, 9, 15, 26, 51, 52, 55, 58**

культурна програма, українські колективи, українська лотерея

інформація: www.ukrajinci.cz

NASTUPTĚ K NÁM A UKAŽTE, JAK DOBRÝ/Á JSTE ŘIDIČ/KA!

Máte řidičský průkaz
skupiny D?
Dostanete vstupní
bonus 10 000 Kč.

Máte řidičský průkaz
skupiny B nebo C?
Uhradíme vám
náklady
na skupinu D.

NABÍZÍME:

- Dobré platové podmínky
- Jízdní výhody i pro rodinné příslušníky
- Možnost ubytování
- Možnost zkrácených pracovních úvazků
- Příspěvek na penzijní připojištění nebo životní pojištění

Nastoupit
můžete ihned
nebo po dohodě!

ARRIVA MORAVA – Olomoucko

tel.: 724 839 485
gabriela.jursova@arriva.cz
www.arriva-morava.cz

ARRIVA MORAVA – Ostravsko

tel.: 607 909 967
lenka.dvorska@arriva.cz
www.arriva-morava.cz

ARRIVA MORAVA – Novojičínsko

tel.: 728 460 384
halina.smolonova@arriva.cz
www.arriva-morava.cz

ARRIVA PRAHA

tel.: 234 125 234-5
personalista@arriva.cz
www.arriva-praha.cz

ARRIVA STŘEDNÍ ČECHY

tel.: 737 797 625
daniel.kucera@arriva.cz
www.arriva-strednicechy.cz

ARRIVA VÝCHODNÍ ČECHY

tel.: 724 253 818
stanislava.zakova@arriva.cz
www.arriva-vychodnicechy.cz

ARRIVA TEPLICE

tel.: 724 676 135
inka.jezkova@arriva.cz
www.arriva-teplice.cz

OSNADO

tel.: 604 226 347
jaroslava.vikova@arriva.cz
www.osnado.cz

PROBO BUS

tel.: 311 653 713
personalni.beroun@arriva.cz
www.probus.cz